

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

هوالعلیم

گزارش زیرساخت‌های ایران فصل چهارم ۲۰۲۰؛ شامل پیش‌بینی‌های ده ساله تا سال ۲۰۲۹

ناشر:

مؤسسه فیچ

تاریخ انتشار:

اوت ۲۰۲۰

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

دی ماه ۱۳۹۹

مطالب، تحلیل‌ها و پیش‌بینی‌هایی که در این گزارش ارائه شده است، الزاما دیدگاه اتاق ایران نیست و صرفا ترجمه گزارشی از موسسه فیچ سلوشنز است.

فهرست مطالب

خلاصه مدیریتی.....	۳
نمای کلی.....	۵
اثرات ویروس کووید- ۱۹ بر زیرساخت‌های ایران.....	۷
قوت‌ها- ضعف‌ها- فرصت‌ها- تهدیدها (SWOT).....	۱۰
پیش‌بینی صنعت.....	۱۱
سناریوی پیش‌بینی برای ساخت و ساز و زیرساخت‌ها.....	۱۱
زیرساخت‌های حمل و نقل.....	۱۷
زیرساخت انرژی و تأسیسات.....	۲۱
ساختمان‌های مسکونی و غیرمسکونی.....	۲۷
شاخص ریسک/ امتیاز در بخش صنعت.....	۳۳
شاخص ریسک/ امتیاز در زیرساخت‌های ایران.....	۳۳
شاخص ریسک/ امتیاز در بخش زیر ساخت‌های خاورمیانه و شمال آفریقا: ویروس کووید ۱۹ و سقوط قیمت نفت هم‌چنان اوضاع منطقه را وخیم‌تر می‌کند.....	۳۵
چشم‌انداز رقابتی.....	۴۱
مشخصات شرکت.....	۴۴
شرکت مدیریت پروژه‌های نیروگاهی ایران.....	۴۴
روش کار در زیرساخت‌ها.....	۴۵

خلاصه مدیریتی

در این گزارش متغیرهای ساخت و ساز در بخش مسکونی و نیز غیرمسکونی شامل حمل و نقل (جاده، راه آهن، بنادر، فرودگاه‌ها)، انرژی و تاسیسات (نیروگاه‌ها و شبکه‌های انتقال لوله‌ای) با تحلیل ریسک کشوری موسسه فیچ ترکیب شده و فعالیت‌ها و پتانسیل درآمدزایی صنعت تصویر شده است.

رشد تولید ناخالص داخلی ایران در سال ۲۰۲۰ معادل ۴/۱- درصد پیش بینی شده است. این کاهش ناشی از همگامی رکود شدید و وخامت شرایط اقتصادکلان به‌ویژه پس از تحریم ثانویه ۲۰۱۸ آمریکا و نیز آثار مخرب کرونا در سال ۲۰۱۹ بوده است.

شاخص ریسک/امتیاز که شاخص ثبات سیاسی و اقتصادی است، در زیرساخت‌های ایران، ۱۱ از میان ۱۴ کشور خاورمیانه و آفریقا و ۷۲ از بین ۱۰۵ کشور در بازار جهانی محاسبه شده است. رتبه شاخص ریسک/امتیاز در صنعت ساخت و ساز ایران علیرغم امتیاز مثبت مرتبط با جمعیت شهرنشین ثروتمند به خاطر اثرات منفی تحریم‌های مجدد ۲۰۱۸ آمریکا و تنوعی از ریسک‌ها مانند ریسک فضای قانونی، ضعف بازارکار و فضای رقابتی که به دلیل تحریم‌ها در دست چینی‌ها است، تنزل یافته است. این تنزل همچنین از رکود سنگین ناشی از تاخیر یا لغو سرمایه‌گذاری‌ها پس از شیوع کرونا افزون‌تر شده است.

باتوجه به محدودیت‌های فعالیت‌ها و تجارت بعد از کرونا و ناتوانی دولت از کاهش آسیب وارده به کسب و کارها و خانوارها، پیش‌بینی می‌شود فعالیت‌های ساخت و ساز کند شود. وخامت در پویایی روابط خارجی و مالی دولت، کاهش درآمد نفت و کاهش وصول مالیات ناشی از رکود، باعث واکنش محدود دولت به بحران، کاهش سرمایه‌گذاری آن در زیرساخت‌ها و طرح‌های عمرانی و ضیف شدن سرمایه‌گذاران می‌شود. زنجیره‌های عرضه در صنعت ساخت و ساز مختل می‌شود. ارزش صنعت ساخت و ساز در سال ۲۰۲۰ به میزان ۵/۸ درصد و در سال ۲۰۲۱ به میزان ۱/۴ درصد کاهش می‌یابد.

پیش‌بینی کاهش ارزش صنعت ساخت و ساز علاوه بر متغیرهای اقتصادی به عوامل کمی و کیفی نظیر روابط بین تهران-واشنگتن؛ ریسک سیاسی و تغییرات مدیریتی؛ عوامل نظارتی مانند قیمت‌گذاری‌ها و تشریفات اداری؛ بی‌ثباتی ارز؛ سلامت مالی دولت، مجوزهای ساخت و ساز و اعتماد و نحوه برخورد با سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و سرمایه‌گذاری خارجی مرتبط است.

انتظار می‌رود در سال ۲۰۲۱ که از آثار مخرب کرونا کاسته می‌شود، رشد اقتصادی معتدلی حاصل شود. اما چون هزینه‌های عمرانی دولت محدود شده و سرمایه‌گذاران ضعیف شده‌اند، فعالیت در بخش ساخت و ساز در کوتاه مدت به حال عادی برنمی‌گردد. اما با وجود موانع در بازار ساخت و ساز ایران چند عامل بنیادی هست که می‌توانند باعث **رشد درازمدت** آن شوند:

۱- انرژی و تاسیسات: پیش‌بینی می‌شود تقاضای ساختاری برای ظرفیت بیشتر انرژی و زیرساخت‌های آن ایجاد شود. به دلیل تحریم ثانویه، اجرای تعدادی از پروژه‌ها تعطیل یا نیمه تعطیل شده و انتظار می‌رود سرمایه‌گذاران بین‌المللی

منتظر زمان مناسب برای سرمایه‌گذاری در ایران باشند. پویایی بازار ایران در حال حاضر در جهت توسعه نیروگاه‌های گازی دارای کارایی بالا و انرژی‌های تجدیدپذیر غیرآبی مانند خورشیدی است. این وضعیت باتوجه به بی‌ثباتی سیاسی و اقتصادی در کوتاه مدت و میان مدت ادامه دارد. اما ریسک مثبتی در اثر کاهش هزینه تجهیزات انرژی خورشیدی وجود دارد که باعث می‌شود بخش انرژی خورشیدی از نیروگاه گازی در دوره مورد نظر بیشتر مقرون به صرفه شود. ایجاد خطوط لوله انتقال گاز در مناطق باقیمانده داخل کشور و نیز صادرات به کشورهای همسایه ادامه می‌یابد.

۲- حمل و نقل به‌ویژه شبکه راه‌آهن، اصلی‌ترین عامل رشد و توسعه سال‌های آینده است و سرمایه‌گذاری برای آن باید شتاب گیرد. سرمایه‌گذاران چینی در بازار ساخت و ساز حمل و نقل ایران تا به حال از ۱۱ پروژه به ارزش ۳۰ میلیارد دلار پشتیبانی کرده‌اند که چنانچه به پروژه‌های بزرگ بازگردند، سهمشان از این بازار افزایش می‌یابد. هند و روسیه نیز از پروژه کریدور حمل و نقل شمال-جنوب با هدف اتصال اروپا به هند حمایت می‌کنند که در صورت اجرا، فاصله مسافت و زمان مبادله را به نصف می‌کاهد.

۳- عامل بنیادی سوم، نیازهای انباشته ایران طی دوران طولانی انزوا است که بازار جذابی برای سرمایه‌گذاران در بخش مسکونی و غیرمسکونی است. در بخش مسکونی، طرح مسکن ارزان جایگزین مسکن مهر می‌شود و برای بخش خصوصی می‌تواند به دلایل زیر انگیزه ایجاد کند: یکم آنکه بودجه‌اش از منابع مختلف از جمله صرفه‌جویی‌های ناشی از اصلاح یارانه سوخت و وام‌های جدید بانکی تأمین می‌شود؛ و دوم، هدف طرح آن است که ۵۷۰ هزار واحد مسکن ارزان تحویل دهد. البته قیمت مسکن در کوتاه‌مدت همچنان افزایش می‌یابد و آثار سیاست مسکن ارزان در بلندمدت آشکار می‌شود. در بخش غیرمسکونی جذاب‌ترین بخش سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های صنعت هیدروکربن است. فضا برای سرمایه‌گذاری پایین‌دستی تا ۱۰۰ میلیارد دلار پیش‌بینی می‌شود.

تداوم تحریم‌ها و روابط تهران-واشنگتن به تردیدها در پیش‌بینی‌ها می‌افزاید.

نمای کلی

نمای کلی: پیش‌بینی ما این است که کشور ایران در سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ نیز با رکود صنعت ساخت و ساز مواجه خواهد بود و این اساساً به علت اثرات منفی اپیدمی کووید-۱۹ است. با این شرح، احتمالاً فعالیت‌های ساخت و ساز کند می‌شود، فعالیت‌های سرمایه‌گذاری محدود می‌شود و زنجیره‌های عرضه مختل می‌شود. به علاوه، محدودیت‌های شدید مالی در جریان کاهش قیمت نفت باعث می‌شود که توانایی دولت برای ورود سرمایه‌گذاری دولتی به بخش زیرساخت‌ها کاهش پیدا کند.

پیش‌بینی‌های اصلی و آخرین به‌روزرسانی‌ها

- پیش‌بینی‌های ما در این فصل، در زمینه بازار ساخت و ساز در ایران، دوباره رکود و نزول این صنعت را نشان می‌دهد و این با وخامت موقعیت اقتصاد کلان در کشور همسو است. اکنون پیش‌بینی می‌کنیم که ارزش صنعت ساخت و ساز در ایران به ۵/۸- درصد کاهش پیدا کند.
- در این میان، زیرساخت حمل و نقل به واسطه سرمایه‌گذاری‌های مربوط به پروژه‌های ارتباط منطقه‌ای و طرح‌های مسیر تجاری از جمله پروژه چینی کمربندی- جاده و کریدور حمل و نقل شمال- جنوب رشد بهتری خواهد داشت. اما موانع قریب‌الوقوع ناشی از ویروس کووید-۱۹، جلوی گردش سرمایه‌ها را خواهد گرفت.
- اثرات مخرب کووید-۱۹ در آینده نزدیک سبب کند شدن رشد بخش‌های زیر ساخت انرژی و تأسیسات در ایران خواهد شد و تأثیر پایدار اقتصادی و محدود بودن بودجه دولتی در کل باعث تضعیف سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های انرژی می‌شود و این در واقع پیش‌بینی ما برای ۱۰ سال آینده است. رشد آرام بخش انرژی‌های تجدیدپذیر، فرصت‌هایی را برای سرمایه‌گذاری در کشور فراهم خواهد کرد، گرچه نیازهای شدید داخلی، تحریم‌های ایالات متحده، تضعیف ارز و بی‌ثباتی اقتصاد احتمالاً سرمایه‌گذاران ریسک‌گریز را فراری می‌دهد.
- اپیدمی کووید-۱۹ و اقدامات فاصله‌گذاری اجتماعی مربوط به آن، اختلال‌هایی را در فعالیت‌ها و بخش‌های تجاری ایجاد کرده است و دولت توان مالی محدودی برای کاهش میزان آسیب به کسب و کارهای داخلی و خانوارها دارد. این امر به شدت ساخت و سازهای مسکونی و غیرمسکونی را تحت تأثیر قرار می‌دهد و میزان رشد را کاهش خواهد داد.

داده‌های صنعت ساخت و ساز و زیرساخت (۲۰۱۷-۲۰۲۴)											شاخص
f2029	f2028	f2027	f2026	f2025	f2024	f2023	f2022	f2021	f2020	e2019	
۳	۳,۱	۳,۲	۳,۷	۳,۶	۴	۳,۸	۴,۱	-۱,۴	-۵,۸	-۷,۷	رشد سالانه واقعی صنعت ساختمان، درصد
۱,۷	۱,۸	۱,۸	۱,۹	۱,۹	۲	۲,۱	۲,۲	۲,۴	۲,۸	۳,۴	سهم ارزش صنعت ساختمان از تولید ناخالص داخلی، درصد

منبع: منابع داخلی و فیچ، e/f: برآورد/پیش‌بینی فیچ

شاخص ریسک/امتیاز

- جایگاه ایران در شاخص ریسک/امتیاز برای بخش زیرساخت‌ها دوباره در این فصل روبه وخامت گذاشته است، به طوری که موقعیت آن در دسته‌بندی جهانی در بین ۱۰۵ بازار، از جایگاه ۷۰ به جایگاه ۷۲ تنزل پیدا کرده است.
- چشم‌انداز اقتصاد همگام با کاهش قیمت نفت و اثرات منفی ویروس کووید-۱۹ رو به تضعیف است.

شاخص ریسک/امتیاز در زیرساخت‌ها							
کشور	شاخص ریسک/امتیاز	امتیازها	امتیازهای بخش صنعت	امتیازهای کشور	ریسک‌ها	ریسک در بخش صنعت	ریسک‌های کشور
ایران	۴۴/۴	۵۴/۸	۴۴/۷	۶۹/۹	۲۸/۸	۳۳/۰	۲۴/۷

ملاحظه: نمره از ۱۰۰، بالاترین امتیاز = جذاب‌ترین بازار؛ منبع: شاخص ریسک/امتیاز زیرساخت فیچ

اثرات ویروس کووید-۱۹ بر زیرساخت‌های ایران

خلاصه‌ای از وضعیت جهانی

اپیدمی کووید-۱۹ رقم‌زننده نقطه زمانی حساسی در زیرساخت‌های جهانی است، به طوری که همه‌گیری و نتایج اقتصادی آن، پیامدهایی را برای سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها داشته است. ما در میانه این اپیدمی شاهد اختلال‌هایی در ساخت و ساز و تأخیرهایی در برنامه‌های زمانی پروژه‌ها بوده‌ایم و خواهیم بود که این البته به خاطر مجموعه‌ای از اختلال‌های زنجیره عرضه و موانع لجستیک است که به خاطر اقدامات قرنطینه کردن دولت‌ها حاصل شده است. ما همچنین به این نکته توجه کرده‌ایم که اپیدمی کووید-۱۹، نتایج و اثرات ماندگاری بر روندهای اصلی زیرساخت‌ها خواهد گذاشت که بر طبق انتظار، در سال‌های آینده نقش خود را نشان خواهد داد و تأثیر مشخصی بر مسیر صنعت خواهد گذاشت. این‌ها در نتیجه پیامدهای کلان اقتصادی ناشی از اپیدمی کووید-۱۹ و نیز به علت تعدادی از روندهای دیرین تجاری، مالی، سیاسی و جمعیت‌شناختی حاصل شده‌اند.

- در بحبوحه رکود اقتصاد جهانی، رشد زیرساخت‌ها به عنوان ابزاری برای تقویت اشتغال و بازیابی اقتصاد در کانون توجه سیاست‌گذاران قرار خواهد گرفت، گرچه توانایی برای افزایش سرمایه‌گذاری در بخش زیرساخت‌ها در بازارهای توسعه‌یافته و بازارهای در حال توسعه کاملاً با هم تفاوت خواهد داشت.
- سرمایه‌گذاری سبز (سرمایه‌گذاری‌های متعهد به حفظ منابع طبیعی) می‌تواند از اقدامات بخش زیرساخت‌ها استفاده کند، در همین راستا اتحادیه اروپا به طور خاص در این مسیر گام برداشته است که هزینه‌های اضافی برای زیرساخت‌های مرتبط با برنامه سبز اروپا در نظر گرفته است.
- واگذاری‌ها و مشارکت‌های بخش دولتی و خصوصی، توجه ویژه سیاست‌گذاران را به خود جلب خواهد کرد و بدین طریق سرمایه‌گذاری در بخش زیرساخت‌ها را تقویت خواهد کرد، بدون اینکه به هزینه‌های دولتی تکیه کند، گرچه این کار، خطر انجام پروژه‌های ضعیف را افزایش خواهد داد.
- اثرات منفی اپیدمی کووید-۱۹ بر توان جذب وام‌ها در بازارهای در حال توسعه، منجر به رکود پروژه چینی کمربندی-جاده شده است، این در حالی است که توجه به سوی پروژه‌های در حال انجام و نیز کاهش هزینه‌ها در آسیا و آفریقا که در آن‌ها چین دارای مزیت ذاتی است، معطوف شده است.
- توسعه حمل و نقل عمومی به عنوان موردی از تقاضا برای افزایش گزینه‌های حمل و نقل تقویت خواهد شد و تأکید آن بر زیرساخت‌های پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری خواهد بود؛ افزایش توجه به پایداری اقلیم در سطح جهانی به سیاست‌گذاران انگیزه می‌دهد که برای توسعه شبکه‌های حمل و نقل سرمایه‌گذاری کنند.

رشد تولید ناخالص داخلی واقعی، درصد سالانه	برآورد ۲۰۱۹	پیش‌بینی ۲۰۲۰	پیش‌بینی ۲۰۲۱
جهانی	۲/۶	-۳/۸	۴/۰
بازارهای توسعه یافته	۱/۷	-۵/۳	۳/۵
بازارهای نوظهور	۳/۹	-۱/۶	۴/۸
چین	۶/۱	۱/۱	۶/۰
ایالات متحده	۲/۳	-۴/۹	۳/۷

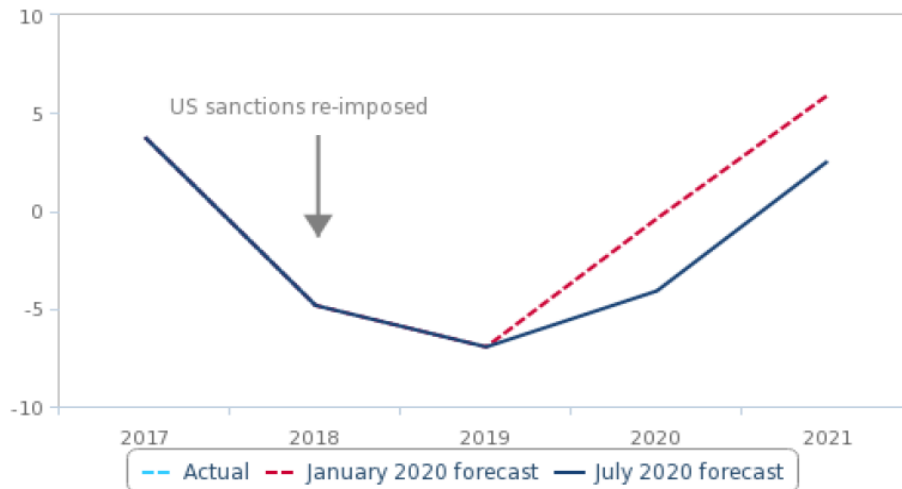
منبع: منابع داخلی و فیچ،

اثرات خاص ویروس کووید-۱۹ بر کشور

- ما پیش‌بینی می‌کنیم که رشد تولید ناخالص داخلی ایران در سال ۲۰۲۰ به ۴/۱- درصد برسد که این خود ناشی از اثرات منفی تحریم مجدد ایالات متحده در نوامبر سال ۲۰۱۸ است. در ابتدا انتظار می‌رفت که اقتصاد در سال ۲۰۲۰ با کاهش اثرات اولیه تحریم‌ها تا اندازه‌ای به ثبات برسد، اما اپیدمی کووید-۱۹ باعث تأخیر در ترمیم این خسارت‌ها شد.
- اپیدمی کووید-۱۹ و اقدامات فاصله‌گذاری اجتماعی مرتبط با آن به طور شدیدی بر فعالیت‌ها و تجارت تأثیر گذاشت و دولت توان مالی محدودی برای کاهش میزان آسیب به کسب و کارهای داخلی و خانوارها دارد.
- همگام با وخیم شدن شرایط اقتصاد کلان، ما در پیش‌بینی‌های خود برای بخش ساخت و ساز در سال ۲۰۲۰ تجدیدنظر کرده‌ایم و پیش‌بینی میزان کاهش را به ۵/۸- در صد تغییر داده‌ایم. به علاوه، فعالیت‌های ساخت و ساز احتمالاً کاهش یافته و فعالیت‌های سرمایه‌گذاری محدود می‌شود و زنجیره‌های عرضه مختل می‌گردد.
- محرک‌های دولت در واکنش به این بحران بسیار محدود بوده است و این نشانگر وخامت در پویایی خارجی و مالی کشور است. درآمدهای مالی کشور ایران در سال‌های اخیر به خاطر کاهش صادرات و قیمت نفت و نیز به خاطر کاهش وصول مالیات (در بحبوحه تداوم رکود اقتصادی) شدیداً کاهش یافته است. این باعث می‌شود که توانایی دولت برای سرمایه‌گذاری در بخش زیرساخت‌ها دچار آسیب شود.
- انتظار ما بر این است که در سال ۲۰۲۱ که اثرات منفی بحران کووید-۱۹ کاهش می‌یابد، رشد اقتصادی مثبت معتدلی حاصل شود. گفته می‌شود که فعالیت در بخش ساخت و ساز در چند سال آینده به حالت عادی برخواهد گشت، چون سرمایه‌گذاران ضعیف شده‌اند و هزینه‌های عمرانی دولت محدود شده است. ما پیش‌بینی می‌کنیم که رکود و انقباض در صنایع زیربنایی در سال ۲۰۲۱ به میزان ۱/۴ درصد برسد.

تأخیر در ترمیم آسیب‌های پس از تحریم به خاطر ویروس کووید-۱۹

رشد تولید ناخالص داخلی واقعی در ایران (پیش‌بینی‌های فیچ برای ژانویه و ژوئیه ۲۰۲۰)

خط قرمز منقطع به پیش‌بینی ژانویه سال ۲۰۲۰ اشاره می‌کند

خط آبی ممتد به پیش‌بینی ژوئیه سال ۲۰۲۰ اشاره می‌کند

منبع: سازمان ملل، بانک مرکزی، فیچ

قوت‌ها - ضعف‌ها - فرصت‌ها - تهدیدها (SWOT)

تحلیل SWOT

قوت‌ها	<ul style="list-style-type: none"> • دولت کنونی نسبتاً میانه‌رو است و به مشارکت با دنیای خارج در مقایسه با دولت‌های قبلی، توجه بیشتری می‌کند و این در کل، ریسک مثبتی برای بخش زیرساخت‌ها است. • دولت در زمینه سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیربنایی، به ویژه بخش‌های انرژی و حمل و نقل از خود تعهدی جمعی نشان داده است. • کشور ایران در مقایسه با کشورهای دیگر منطقه، دارای جمعیت نسبتاً تحصیل‌کرده‌ای است که این ویژگی، عرضه نیروی کار ماهر را افزایش می‌دهد.
ضعف‌ها	<ul style="list-style-type: none"> • شرکت‌های ساخت و ساز به علت تحریم‌های بین‌المللی، دسترسی محدودی به فناوری مدرن دارند، به ضوابط ساخت و ساز توجه اصولی نمی‌شود و مقامات شهری قادر به اجرای این ضوابط نبوده‌اند و نتوانسته‌اند به طور صحیح بر ساخت و سازها نظارت کنند. • فساد مانع گسترش پروژه‌ها در مراحل مختلف انجام آن‌ها می‌شود، از مرحله مناقصه گرفته تا مرحله ساخت. • هزینه‌های نیروی کار همچنان بالاست و این سبب می‌شود که بکارگیری کارگران داخلی برای پروژه‌های ساخت و ساز دشوار گردد. • در پرتو ویروس کووید-۱۹، فعالیت‌های ساخت احتمالاً کند می‌شوند، فعالیت‌های سرمایه‌گذاری محدود می‌شوند و زنجیره‌های عرضه مختل می‌شود.
فرصت‌ها	<ul style="list-style-type: none"> • لغو تحریم‌ها فرصت‌های کلانی را در طیف وسیعی از بخش‌های ساخت و ساز و زیربنایی فراهم می‌کند. • تقاضای انباشته‌ی انرژی، حمل و نقل و زیربخش‌های ساخت و ساز بعد از سال‌ها سرمایه‌گذاری بسیار محدود، منجر به انبوهی از فرصت‌های حساس می‌گردد. • کریدور حمل و نقل شمال - جنوب، پتانسیل فوق‌العاده‌ای را برای تقویت روابط تجاری در غرب اورا سیاه ایجاد می‌کند و رشدهای مثبت کلانی را در بخش زیرساخت‌های حمل و نقل ایران به وجود می‌آورد. • مشارکت استراتژیک، جامع و جدید چین با ایران می‌تواند از بخش ساخت و ساز ایران حمایت کند، چون این پیوند می‌تواند با اثرات منفی تحریم‌های بعدی ایالات متحده مقابله کند.
تهدیدها	<ul style="list-style-type: none"> • کسب و کارها و خانوارهای ایرانی به علت کاهش هزینه‌های مالی، افزایش تورم و شرایط سخت اعتباری، تحت فشار خواهند بود. سنگینی این بار بر دوش فعالیت‌های ساخت و ساز مسکونی است. • کاهش صادرات نفت و رکود اقتصادی، توانایی مقامات را برای هزینه کردن از جمله در بخش پروژه‌های زیربنایی محدود می‌کند. • دورنمای اقتصادی ایران وابسته به رابطه آن با ایالات متحده و نیز آینده سیاست‌های تحریمی آن بستگی خواهد داشت.

سناریوی پیش‌بینی برای ساخت و ساز و زیرساخت‌ها

نمای کلی: در بحبوحه سقوط و رکود اقتصادی قابل ملاحظه، کاهش قیمت نفت و تداوم اپیدمی کووید-۱۹ در ایران، چشم‌انداز بخش ساخت و ساز در این کشور هم‌چنان روبه وخامت است. محدودیت بودجه‌های دولتی برای بخش زیربنایی و نگرش منفی سرمایه‌گذاران باعث می‌شود که بخش ساخت و ساز در دو سال آینده دچار رکود شود و میزان این رکود در سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ به ترتیب به ۵٫۸- درصد و ۱٫۴ برسد.

پیشرفت‌های اخیر

- پیش‌بینی‌های ما در این فصل، در زمینه بازار ساخت و ساز در ایران، دوباره رکود و نزول این صنعت را نشان می‌دهد و این هم‌سو با وخیم شدن وضعیت اقتصاد کلان در کشور است. اکنون پیش‌بینی می‌کنیم که ارزش صنعت ساخت و ساز، دچار رکود شود و به ۵/۸- درصد کاهش پیدا کند. این با انتظارات گروه ریسک کشورها مبنی بر رکود شدید اقتصاد ایران در سال ۲۰۲۰ مطابقت دارد.
- اپیدمی کنونی احتمالاً فعالیت ساخت و ساز را کند می‌کند، فعالیت‌های سرمایه‌گذاری محدود می‌شود و زنجیره‌های عرضه مختل می‌شود. به علاوه، کاهش قیمت نفت و افزایش اقدامات انقباض مالی باعث می‌شود که مخارج سرمایه‌ای دولت در زمینه پروژه‌های زیربنایی محدود شود.
- تیم پیش‌بینی ریسک ما پیش‌بینی کرده است که رشد واقعی تولید ناخالص داخلی در ایران در سال ۲۰۲۰ به ۴/۱- درصد برسد و این سومین سال متوالی است که اقتصاد تحریم‌زده ایران دچار انقباض شده است. اپیدمی کووید-۱۹ و اقدامات فاصله‌گذاری اجتماعی مربوط به آن شدیداً به فعالیت‌ها و تجارت آسیب رسانده است و دولت توان مالی محدودی برای کاهش میزان آسیب به کسب و کارهای محلی و خانوارها دارد.
- انتظار ما بر آنست که در سال ۲۰۲۱ که اثرات منفی بحران کووید-۱۹ کاهش می‌یابد، این اقتصاد رشد معتدل مثبتی را تجربه کند. گفته می‌شود که فعالیت در بخش ساخت و ساز در چند سال آینده به حالت عادی بر نخواهد گشت، چون سرمایه‌گذاران ضعیف شده‌اند و هزینه‌های زیربنایی دولت محدود شده است. ما پیش‌بینی می‌کنیم که رکود و انقباض ارزش صنعت زیرساخت در سال ۲۰۲۱ به ۱/۴ درصد برسد.
- چشم‌انداز اقتصادی ایران و سطوح سرمایه‌گذاری این کشور- از جمله وضعیت بخش زیرساخت‌های آن در آینده- اساساً به واسطه عواملی همچون رابطه تهران با واشنگتن و اعمال تحریم‌های ایالات متحده علیه ایران در آینده، تعیین می‌شود. از سال آینده به بعد، ما شاهد عرصه‌ای برای بهبود ارتباطات دوجانبه خواهیم بود، به ویژه در صورتی که در نوامبر سال ۲۰۲۰، کاندیدای دموکرات، برنده انتخابات ریاست جمهوری آمریکا شود. متعاقباً بازگشت به توافق هسته‌ای، ایران را از تحریم‌ها نجات خواهد داد و تسهیلاتی در تجارت و سرمایه‌گذاری ایجاد خواهد کرد.

داده‌های صنعت ساخت و ساز و زیرساخت (ایران ۲۰۱۹-۲۰۲۹)

شاخص	e۲۰۱۹	f۲۰۲۰	f۲۰۲۱	f۲۰۲۲	f۲۰۲۳	f۲۰۲۴	f۲۰۲۵	f۲۰۲۶	f۲۰۲۷	f۲۰۲۸	f۲۰۲۹
رشد واقعی ارزش سالانه صنعت ساخت و ساز، درصد	-۷/۷	-۵/۸	-۱/۴	۴/۱	۳/۸	۴/۰	۳/۶	۳/۷	۳/۲	۳/۱	۳/۰
سهم ارزش صنعت ساخت و ساز از تولید ناخالص داخلی، درصد	۳/۴	۲/۸	۲/۴	۲/۲	۲/۱	۲/۰	۱/۹	۱/۹	۱/۸	۱/۸	۱/۷

منبع: منابع داخلی و فیچ، e/f: برآورد/پیش‌بینی فیچ

روندهای ساختاری

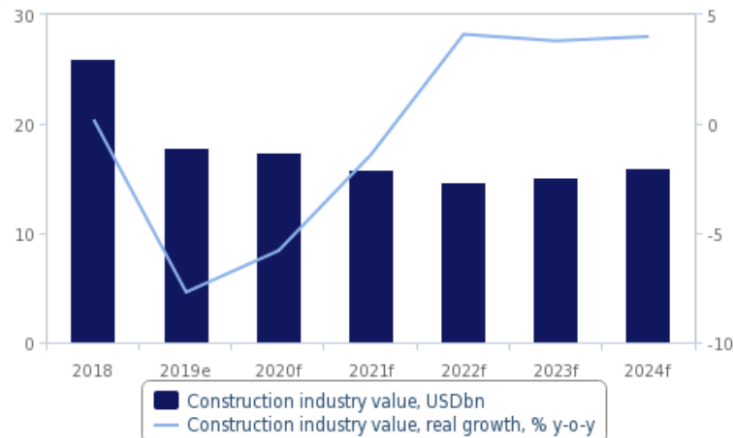
از سال ۲۰۲۰ تا سال ۲۰۲۹: وخامت محیط‌های اقتصادی به چشم‌انداز ساخت و ساز آسیب می‌رساند. بازار ساخت و ساز ایران در سال ۲۰۱۹ شاهد انقباض ۷/۷ درصدی بود، زیرا اعمال مجدد تحریم‌های ایالات متحده منجر به کاهش صادرات نفت، افزایش اقدامات مالی انقباضی و محدودیت مخارج سرمایه‌ای دولت در زمینه پروژه‌های زیربنایی شد.

پیش‌بینی ما این است که کشور ایران تا دو سال دیگر یعنی سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ نیز با رکود مواجه خواهد بود و این اساساً به علت اثرات منفی اپیدمی کووید-۱۹ است.

وخامت شرایط کلان اقتصادی و اپیدمی جاری احتمالاً فعالیت‌های ساخت و ساز را کند خواهد کرد، فعالیت‌های سرمایه‌گذاری محدود و زنجیره‌های عرضه مختل می‌شوند.

احیای تحریم‌ها موجب افزایش تردیدها

ارزش صنعت ساخت و ساز ایران و رشد واقعی، ۲۰۱۸-۲۰۲۴

منبع: منابع سازمان ملل و فیچ، e/f: برآورد/پیش‌بینی فیچ

به علاوه کاهش فوق‌العاده قیمت نفت، توانایی مقامات را برای ارائه محرک‌های مالی در واکنش به بحران محدود می‌کند و مخارج سرمایه‌ای دولت را در زمینه پروژه‌های زیربنایی کاهش می‌دهد.

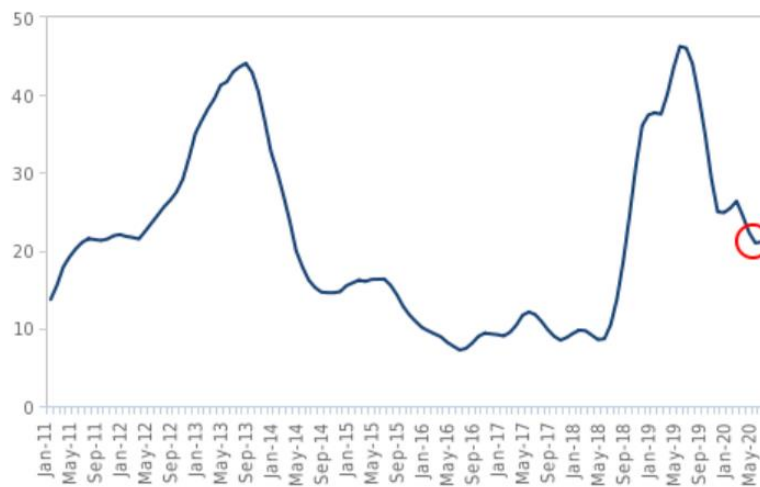
قیمت نفت به خاطر ویروس کووید-۱۹ و کاهش تقاضای جهانی به طور قابل ملاحظه‌ای سقوط کرده است و این بدان معناست که بازار نفت جهانی در آینده با عرضه مازاد مواجه خواهد شد. این نشان می‌دهد که درآمد حاصل از فروش نفت ایران احتمالاً کاهش پیدا خواهد کرد، همچنان که این درآمدها از نوامبر سال ۲۰۱۸ به واسطه تحریم‌های مجدد ایالات متحده در زمینه صادرات نفتی ایران، بیش از ۷۰ درصد کاهش یافت.

گرچه نفت مستقیماً کمتر از یک چهارم از تولید ناخالص داخلی را تشکیل می‌دهد، اما مدت‌هاست که منبعی حیاتی برای ارز خارجی دولت بوده است. با محدود شدن جریان ورودی ارز خارجی، دولت احتمالاً مجبور خواهد شد که هزینه‌های خود را، از جمله در بخش زیرساخت‌ها کاهش دهد. به علاوه، افزایش مداوم تورم و کاهش دستمزدهای واقعی باعث می‌شود که قدرت خرید خانوارها همچنان کاهش پیدا کند و سنگینی این بار بر دوش بازار ساخت و ساز مسکونی خواهد بود. تضعیف تقاضای مصرف‌کنندگان به نوبه خود حاکی از ضعف فعالیت‌های کسب و کار بخش خصوصی است که دامنه آن به بازار ساخت و ساز غیرمسکونی هم می‌رسد. افزایش قیمت و کمبود کالای وارداتی موجب افزایش مشتریان داخلی بعضی از کسب و کارها، همسو با تلاش دولت برای جایگزینی واردات شده است. با این وجود، با توجه به وضعیت بد بخش بانکی ایران، اکثر کسب و کارها هنوز از کاهش فروش - هم داخلی، هم خارجی - و نیز محدودیت شدید دسترسی به اعتبارات رنج می‌برند.

ما انتظار داریم که در سال ۲۰۲۱ که آسیب‌های حاصل از ویروس کووید-۱۹ و تحریم‌های مجدد ایالات متحده کم‌رنگ می‌شود، اقتصاد ایران به ثبات برسد. تقویت بخش ساخت و ساز غیرمحمتمل است، چون توانایی دولت برای سرمایه‌گذاری در بخش زیرساخت‌ها و راه‌اندازی مجدد فعالیت‌ها شدیداً محدود شده است.

کمیته‌های ارز خارجی باعث توقف روند چندماهه کاهش تورم شد

تورم سالانه ایران، میانگین متحرک سه ماهه

منبع: بانک مرکزی، فیچ

وابستگی بیشتر به سرمایه‌گذاری چین برای راه‌اندازی رشد

مشارکت استراتژیک جامع و جدید بین چین و ایران، از بخش ساخت و ساز ایران حمایت خواهد کرد، چون این رابطه در جهت مقابله با اثرات تحریم‌های مجدد ایالات متحده می‌باشد. در نشست دو جانبه اخیر، وزیرای خارجه دو کشور توافق کردند که توافق ۲۰۱۶ را از سر بگیرند و طرحی را به تصویب رسانند که به موجب آن کشور چین در ۵ سال آینده به میزان ۴۰۰ میلیارد دلار آمریکا صرف زیرساخت‌های حمل و نقل، تولید، گاز و نفت در ایران بکند. با توجه به اثراتی که اعمال مجدد تحریم‌های ایالات متحده علیه ایران بر اقتصاد و بازار ساخت و ساز گذاشته است، این توافق جدید برای بخش ساخت و ساز ایران بسیار با اهمیت می‌باشد.

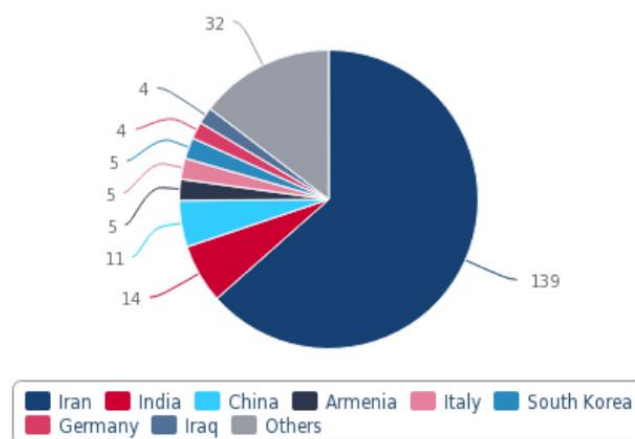
از نظر ما، تعهدات سرمایه‌گذاری چین باعث تقویت بخش ساخت و ساز می‌شود و می‌تواند ادامه کار بر روی پروژه‌های بزرگ را تضمین نماید و پروژه‌های دیگر نیز می‌توانند از مرحله برنامه‌ریزی فراتر بروند. سرمایه‌گذاران و مقاطعه‌کاران چینی از قبل در تعدادی از پروژه‌های زیربنایی ایران شرکت کرده بودند، به خصوص در پروژه راه‌آهن سریع‌السیر تهران-قم-اصفهان که به ارزش ۲/۷ میلیارد دلار آمریکا بود و پروژه راه‌آهن برقی تهران-مشهد و نیز خط ۸ متروی تهران. انتظار ما بر این است که پروژه‌های مذکور که در حال انجام است، ادامه پیدا خواهد کرد و با حمایت سرمایه‌گذاری چین به پیشرفت خوبی خواهد رسید. بخش راه‌آهن به طور خاص از مزایای سرمایه‌گذاری چین بهره می‌برد، چون بسیاری از پروژه‌ها در مسیر طرح کمربندی-جاده قرار گرفته‌اند و ایران در مسیر تجاری زمینی چین و اروپا در جایگاه استراتژیک خاصی دارد. بر اساس گزارش‌ها، چین از عدم حضور در توسعه پتروشیمی و هیدروکربن‌های جدید در ایران خودداری نموده و این تضمین می‌کند که حضور چین در بخش زیربنایی نفت و گاز همچنان افزایش پیدا خواهد کرد.

انتظار ما بر این است که نقش سرمایه‌گذاری چین در بخش ساخت و ساز ایران در سال‌های آینده همچنان ادامه پیدا کند. بر اساس پایگاه پروژه‌های کلان ما، در حال حاضر سرمایه‌گذاران چینی ۱۱ پروژه را در ایران پشتیبانی می‌کنند و سرجمع ارزش این پروژه‌ها بیش از ۳۰ میلیارد دلار آمریکا است. از نظر سرمایه‌گذاری در ایران، چین در رتبه سوم قرار

دارد (رتبه اول و دوم به ترتیب به خود ایران و سپس به هند تعلق دارد) و انتظار بر این است که با بازگشت چین به پروژه‌های بزرگ، سهم این کشور در بازار بیشتر گسترش پیدا کند. منابع غیرغربی سرمایه‌گذاری احتمالاً افزایش پیدا خواهند کرد، بخصوص منابعی چون هند و روسیه، اگر چه این دو کشور در مقیاسی کوچک‌تر عمل می‌کنند. هند و روسیه از پروژه کریدور حمل و نقل شمال- جنوب که هدفش متصل کردن اروپا و روسیه به هند و آسیا از طریق ایران است، حمایت خواهند کرد. گرچه ما شاهد موانع زیادی برای تحقق کامل این پروژه هستیم، ولی شرکت‌های هندی و روسی هر دو مشارکت بزرگی در ساخت و ساز ایران داشته‌اند، به ویژه در بخش بنادر (که هند در این زمینه فعالیت می‌کند) و راه‌آهن (که روسیه آن را هدایت می‌کند) و انتظار ما بر این است که این روند هم‌چنان به سمت جلو حرکت کند.

سهم چین در افزایش نقش سرمایه‌گذاری

تعدادی از پروژه‌های سرمایه‌گذاری در ایران

منبع: پایگاه پروژه‌های کلان فیچ

علی‌رغم موانع قریب‌الوقوعی که در بازار ساخت و ساز ایران ایجاد می‌شود، چندین عامل بنیادی در بخش‌های خاص بازار وجود دارد که باعث رشد و توسعه درازمدت خواهد شد.

انرژی و تأسیسات: موج تقاضای ساختاری برای ظرفیت بیشتر انرژی در ایران باعث می‌شود که در سال‌های آینده عملکرد بهتری در زمینه انرژی و زیر ساخت‌های مربوط به آن ایجاد شود. این در حالی است که وزیر وقت نیرو، حمید چیتچیان خاطر نشان کرد که ایران باید حدوداً ۳ میلیارد دلار آمریکا در بخش انرژی سرمایه‌گذاری کند تا بتواند افزایش تقاضاها در این زمینه را برآورده کند.

حمل و نقل: در درازمدت، بخش حمل و نقل ایران به عنوان اصلی‌ترین عامل رشد و توسعه ظاهر خواهد شد. چشم‌انداز مثبت ما برای بخش راه‌آهن ایران با ملاحظه طرح‌هایی که دولت ایران برای ارتقا و گسترش شبکه راه‌آهن و سرمایه‌گذاری در این زمینه با برآورد مبلغ ۲۵ میلیارد دلار آمریکا در نظر گرفته است، تقویت می‌شود. جایگاه برتر ایران از نظر جغرافیایی و کریدورهای اصلی باربری شمال- جنوب و شرق- غرب در ایران در آینده از برنامه‌های بلند زیربنایی راه‌آهن حمایت خواهد کرد و تجارت زمینی در امتداد پروژه کمربندی-جاده چین و پروژه کریدور حمل و نقل شمال- جنوب رونق خواهد یافت.

ساخت و ساز مسکونی و غیرمسکونی: در حالی که چشم‌انداز قریب‌الوقوع برای این بخش به علت اعمال مجدد تحریم‌ها و اپیدمی کووید-۱۹ مبهم شده است، اما شرکت‌های بین‌المللی در درازمدت به سوی نیازهای انباشته بازار ایران ناشی از یک دوره انزوای بین‌المللی، کشیده خواهند شد. با توجه به اینکه ایران بر اساس اظهارات وزیر وقت نیرو برای مدرن‌سازی زیرساخت‌های قدیمی نفت و گاز خود نیازمند سرمایه‌گذاری با برآوردی بالغ بر ۲۰۰ میلیارد دلار آمریکا است، انتظار ما این است که زیرساخت‌های مربوط به صنعت هیدروکربن در ایران، کانون اصلی سرمایه‌گذاری در این کشور شوند. طرح دولت برای جایگزین کردن پروژه شکست‌خورده مسکن مهر با پروژه جدید مسکن ارزان قیمت باید رشد در بخش مسکونی را از منظر عرضه تقویت کند.

زیرساخت‌های حمل و نقل

نمای کلی: زیرساخت‌های حمل و نقل در بازار ساخت و ساز ایران رشد و عملکرد بهتری خواهند داشت و از سوی سرمایه‌گذاری‌هایی که در زمینه پروژه ارتباط منطقه‌ای و طرح‌های مسیر تجاری انجام می‌شود (به عنوان مثال پروژه کمربندی- جاده و کریدور حمل و نقل شمال- جنوب) حمایت می‌شوند، اما موانع قریب‌الوقوعی که ناشی از اثرات ویروس کووید-۱۹ است، گردش سرمایه‌گذاری‌ها را محدود خواهد کرد.

پیشرفت‌های اخیر

- ساخت و ساز در بخش جدیدی از بزرگراه ۲۰۴ کیلومتری آلات- آستارا در منطقه مرزی ایران و آذربایجان در ماه ژوئیه آغاز شد. طرح تملک زمین این پروژه تکمیل شده است و ۸۰ درصد از جابجایی خطوط ارتباطی انجام شده است. این بخش بر روی یک پل بزرگراهی که بر روی منطقه مرزی با ایران قرار می‌گیرد، ساخته خواهد شد. ساخت این پل که به طول ۹۷/۵ متر است، در حال انجام است.
- در ماه ژوئیه، راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران شروع به ریل‌گذاری خط راه‌آهن چابهار- زاهدان در ایران به طول ۶۲۸ کیلومتر کرد. این خط، ادامه راه‌آهن زاهدان- زابل- مشهد است و قطارهای مسافری در آن می‌توانند با سرعت ۱۶۰ کیلومتر در ساعت و قطارهای باربری با سرعت ۱۲۰ کیلومتر در ساعت حرکت کنند. بخش اولیه این خط که به طول ۱۵۰ کیلومتر است، بر اساس برنامه تا ماه مارس سال ۲۰۲۱ تکمیل خواهد شد و خط کامل آن که دارای ۳۴ ایستگاه است تا سال ۲۰۲۲ تکمیل خواهد شد. این خط به راه‌آهن ترانزیت ایران وصل می‌شود.

روندهای ساختاری

از سال ۲۰۲۰ تا سال ۲۰۲۹: جبران وقفه‌های زیرساخت حمل و نقل

دیدگاه ما نسبت به پتانسیل رشد بخش حمل و نقل در ایران بر اساس کمبودهای قابل ملاحظه‌ای است که در بخش زیربنایی حمل و نقل ایران وجود دارد. فقدان سرمایه‌گذاری‌ها در دهه‌های گذشته منجر به تقاضای انباشته فوق‌العاده برای مدرن‌سازی فضای زیربنایی شده است. با وجود این پتانسیل، تحریم‌های مستمر علیه ایران و اپیدمی کووید-۱۹ باعث تیره شدن چشم‌انداز حمل و نقل می‌شود، زیرا سرمایه‌گذاری خارجی سقوط کرده و توانایی دولت برای سرمایه‌گذاری در زمینه پروژه‌های زیربنایی کلان به خاطر کاهش صادرات نفت ضعیف شده است. بخش راه‌آهن ایران عملکرد بهتری خواهد داشت، چون محاسبات پروژه‌ای در پروژه‌های راه‌آهن منطقه‌ای تقویت شده است و دولت به سرمایه‌گذاری در این بخش اولویت داده است.

در دهه آینده، سرمایه‌گذاری منطقه‌ای به بخش زیرساخت حمل و نقل ایران کشیده خواهد شد. چون ایران پیوندهای جغرافیایی خوبی بین دو مسیر تجاری در حال رشد (یعنی پروژه چینی کمربندی- جاده و کریدور حمل و نقل شمال- جنوب) برقرار کرده است. وخیم شدن چشم‌انداز اقتصادی ایران به این معنا است که سرمایه‌گذاری دوجانبه برای پروژه‌های زیربنایی هم‌چنان باید شتاب بگیرد.

عملکرد بهتر خط راه‌آهن در آینده نزدیک

افزایش میزان سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های راه‌آهن می‌تواند در سال‌های آینده به طور اساسی از فعالیت‌های بخش ساخت و ساز حمایت کند، چون مسئولان مناطق و ادارات دولتی مختلف همچنان خود را ملزم به سرمایه‌گذاری در این بخش می‌دانند. طرح‌های اعلام شده دولت ایران برای ارتقا و گسترش شبکه راه‌آهن که با سرمایه‌گذاری هزینه‌ای بالغ بر ۲۵ میلیارد دلار آمریکا برآورده می‌شود، چشم‌انداز نسبتاً خوش‌بینانه ما را برای بخش راه‌آهن تقویت می‌کند. این طرح‌ها شامل گسترش شبکه راه‌آهن کشور از ۱۵ هزار کیلومتر به ۲۵ هزار کیلومتر تا سال ۲۰۲۵ است.

بر اساس پایگاه پروژه‌های کلان ما، بخش راه‌آهن حدود ۲۵ درصد از کل ارزش زیرساخت‌های در حال انجام را شامل می‌شود؛ امری که طبق انتظار ما و با توجه به موقعیت استراتژیک ایران در مسیرهای ترانزیت منطقه‌ای همچنان تداوم خواهد یافت. در اینجا باید خاطر نشان کرد که اکثر سرمایه‌گذاری‌ها در زیرساخت‌های راه‌آهن ایران در گذشته، یا با مدیریت دولت ایران انجام می‌شد که در نتیجه انزوای بین‌المللی این کشور بود و یا به میزان محدودی توسط بازیگران منطقه خاورمیانه، اروپا و آسیا صورت می‌گرفت که در زمینه پروژه‌های زیربنایی راه‌آهن سرمایه‌گذاری می‌کردند تا پیوندهای تجاری و نفوذ ژئوپلیتیک خود را گسترش دهند. تسلط دولت ایران بر بخش راه‌آهن منجر به نقص‌های زیربنایی قابل ملاحظه‌ای شده است (متوسط عمر زیرساخت‌های ریلی ایران، ۸۵ سال است) که این نیازمند افزایش سرمایه‌گذاری و تخصص بخش خصوصی در این حوزه است.

ایران همچنان از موقعیت برتر جغرافیایی خود در قلب ارواسیا بهره می‌برد و این کشور هنوز نقطه حساسی برای سرمایه‌گذاری دو طرفه در بخش زیرساخت‌های راه‌آهن است. پروژه‌های اخیر راه‌آهن که در سال‌های ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹ و نیز در اوایل سال ۲۰۲۰ اعلام شدند و توسط همسایگان منطقه‌ای پشتیبانی می‌شوند، پروژه‌هایی هستند که بین ایران از یک طرف و آذربایجان، سوریه، عراق و ترکمنستان از سوی دیگر منعقد شده است.

جذب سرمایه‌گذاری در امور جاده‌ها و فرودگاه‌ها

بخش جاده‌ای ایران با فرصت‌هایی برای رشد مواجه شده است، بخصوص با توجه به این واقعیت که این بخش حساس اقتصادی در طول چندین دهه راکد و بدون سرمایه‌گذاری مانده بود. همان‌گونه که پایگاه پروژه‌های کلان نشان می‌دهد، اخیراً قراردادهایی به ارزش بالغ بر ۷/۶ میلیارد دلار آمریکا صرف پروژه‌های جاده‌ای شده است و این مبلغ که بیشتر از هر بخش دیگری است، این انتظار را در ما ایجاد می‌کند که فعالیت در زیرساخت‌های جاده‌ای ایران به گونه‌ای برنامه‌ریزی شده است که بر اساس پیش‌بینی‌ها در نیمه دوم ۱۰ سال آینده به طور صعودی رشد خواهد کرد. تحریم‌ها همچنان چشم‌انداز قریب‌الوقوع مربوط به بخش جاده‌ای را تیره خواهند کرد.

برنامه رشد بخش فرودگاهی ایران در آینده نزدیک تعیین خواهد شد. گفته می‌شود که طرح‌های مختلف زیادی برای گسترش فرودگاه‌های بزرگ ایران در نظر گرفته شده است و شرکت هولدینگ هواپیمایی ایران به دنبال جذب سرمایه‌گذاری به مبلغی بالغ بر یک میلیارد دلار آمریکا است. بزرگ‌ترین پروژه کلان در این میان، فرودگاه امام خمینی در تهران است که سه برابر خواهد شد و ابتدا به ظرفیت جابجایی ۲۰ میلیون و سپس به ظرفیت جابجایی ۹۰ میلیون

مسافر در سال خواهد رسید و این هدف درازمدتی است که احتمالاً در دوره پساتحریم و پساکرونا تحقق پیدا خواهد کرد.

سرمایه‌گذاری در بنادر نشانگر ضرورتی ژئوپلیتیک

ژئوپلیتیک هم‌چنان الگوهای سرمایه‌گذاری در بخش زیربنایی بندرگاه‌ها را در ایران رقم خواهد زد. نکته حائز اهمیت این است که دولت‌های هند، ایران و افغانستان با امضای قرارداد ۲۳ ماهه سال ۲۰۱۶ که به منظور توسعه بندر جنوبی چابهار در ایران منعقد شده است، گامی مهم به سوی همکاری نزدیک‌تر برداشته‌اند. بعد از اینکه این بندر رشد و توسعه پیدا کرد، می‌تواند تجارت هند-ایران را به طور اساسی تقویت کند و مسیری جدید برای صادرات به افغانستان که در واقع پاکستان را دور می‌زند، ایجاد کند. بخصوص اینکه، این بندر جدید در چابهار بدین منظور طراحی شده است که با بندر گادار در پاکستان رقابت کند؛ بندری که با مساعدت کشور چین و به عنوان بخشی از کریدور اقتصادی چین - پاکستان توسعه یافته است. کریدور اقتصادی چین - پاکستان به نوبه خود بخشی از پروژه چینی کمربندی - جاده است و پیش‌بینی می‌شود که مسیرهای جدید آبی و زمینی آن بتواند چین را به غرب اورا آسیا و شرق آفریقا متصل کند. ایران بهره‌های زیادی از چابهار می‌برد، چون با داشتن این بندر پی شرفته می‌تواند کالای بیشتری را به هندوستان و منطقه آسیا - اقیانوسیه صادر کند، به ویژه در شرایطی که ایران قصد دارد خود را وارد اقتصاد جهانی بکند. ایران از افزایش سرمایه‌گذاری هندوستان نیز بهره می‌برد. به نظر می‌رسد که شرکت‌های هندی به دنبال این هستند که امتیاز اولین پیشنهاد دهنده را در یکی از بزرگ‌ترین بازارهای نوظهور جهان بدست آورند، به خصوص در شرایطی که کمپانی‌های غربی هنوز برای ورود به ایران تردید دارند.

در ارتباط با بنادر خزر می‌توان گفت که بنادر دریایی انزلی و امیرآباد که در شمال ایران قرار گرفته‌اند، ظرفیت خود را به طور کلان ارتقا داده‌اند تا بتوانند گنجایش باربری و تخلیه بار را دو برابر کنند و این بر اساس گفته عطاءالله صدر، رئیس سازمان بنادر و دریانوردی می‌باشد. بندر انزلی ظرفیت باربری خود را از ۸ میلیون تن در سال به ۱۶ میلیون تن افزایش خواهد داد. امیرآباد هم که بزرگ‌ترین بندر دریایی خزر است، از ظرفیت ۵ میلیون تن به ظرفیت ۱۰ میلیون تن افزایش پیدا خواهد کرد.

نتایج مثبت حاصل از کریدور حمل و نقل شمال - جنوب

کریدور حمل و نقل شمال - جنوب، پتانسیل قابل ملاحظه‌ای برای تقویت پیوندهای تجاری در غرب اورا آسیا است و نشانگر رشد مثبت در بخش زیربنایی حمل و نقل ایران است. گفته می‌شود که موانع ژئوپلیتیک زیادی از جمله تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران و روابط تیره روسیه با اتحادیه اروپا جلوی رشد و توسعه این روابط را خواهند گرفت. پروژه کریدور حمل و نقل شمال - جنوب در سال ۲۰۰۰ توسط هندوستان، ایران و روسیه پیشنهاد شد و در سال ۲۰۰۲ به تصویب رسید. تصور بر این بود این کریدور شبکه‌ای از مسیرهای جاده‌ای، راه‌آهن و کشتیرانی است که این سه کشور را به هم متصل می‌کند. آن زمان، این پروژه فاقد ارزش بین‌المللی بود، چون نظام مالی روسیه دو سال قبل از آن فرو ریخته بود، ایران به عنوان یک کشوری مطرود شناخته شده بود و هند نیز هنوز به تصور سرمایه‌گذاران عمده، به عنوان یک قدرت اقتصادی در آینده دست نیافته بود. اما از آن زمان تاکنون، اهمیت اقتصادی این سه کشور به طور

قابل ملاحظه‌ای افزایش پیدا کرده است. کریدور حمل و نقل شمال- جنوب تا حد زیادی مدت زمان لازم برای صادرات کالا از هندوستان به شمال اروپا را کاهش می‌دهد. در حال حاضر، کالاهایی که با کشتی از بمبئی می‌آیند، با کشتی و از طریق دریای سرخ و کانال سوئز به مدیترانه می‌روند، سپس از طریق تنگه گیب‌التار به بنادر اروپای شمالی می‌روند. طول کل این مسیر ۱۶ هزار کیلومتر است. اما طول مسیر کریدور حمل و نقل شمال- جنوب، ۷۲۰۰ کیلومتر است. برآوردهای مختلف نشان می‌دهند که این کریدور می‌تواند مدت زمانی را که جابجایی کالا از بمبئی به هلسینکی مورد نیاز است، یعنی ۴۵ تا ۵۰ روز، به کمتر از نصف این زمان برساند.

کریدور حمل و نقل شمال- جنوب

منبع: فیچ

در ماه مارس سال ۲۰۱۹ زمانی که ایران خط راه‌آهن ۱۶۴ کیلومتری شمال قزوین به شهر رشت را افتتاح کرد، کریدور حمل و نقل شمال- جنوب گامی کوچک به جلو برداشت. راه‌آهن ۱۳۰ کیلومتری رشت - آستارا که تا مرز آذربایجان امتداد دارد، بر طبق انتظار تا ۴ سال آینده تکمیل خواهد شد و انشعاب کوچکی از آن که از رشت تا بندر انزلی کشیده شده است در عرض دو سال آینده کامل خواهد شد.

اهمیت ژئوپلیتیک ایران به طور قابل ملاحظه‌ای افزایش پیدا خواهد کرد، چون ایران، به قسمت اساسی کریدور حمل و نقل شمال- جنوب بدل شده و به یک کانون تجاری بزرگ تبدیل خواهد شد. انشعاب‌های غربی و شرقی این کریدور که به ترتیب به ترکیه و آسیای مرکزی می‌رسد، مرکزیت ایران را در شبکه اقتصادی و ژئوپلیتیکی ایجاد شده در اورآسیا افزایش خواهد داد. رابطه نزدیک‌تر با روسیه، هندوستان و چین، از انزوای ایران خواهد کاست، بخصوص در زمانی که ایالات متحده به دنبال افزایش فشارهای اقتصادی بر ایران است.

اسم پروژه	بخش	شرکت‌ها	وضعیت
بندر امام خمینی (خوزستان)-پروژه جاده‌ای بازرگان (آذربایجان غربی)	جاده و پل	وزارت راه و شهرسازی ایران، اسپانسر، شرکت ساخت و ساز ANAS SPA، ایتالیا	قرارداد منعقدشده
پروژه خط راه‌آهن اصفهان-اهواز، خوزستان	راه‌آهن	شرکت ساخت و ساز مپنا، ایران، وزارت راه و شهرسازی ایران، اسپانسر، ایران،	قرارداد منعقدشده
فرودگاه بین‌المللی امام خمینی - پایانه جدید ایرانشهر، تهران	فرودگاه	گرکان، مارگ و شرکا (GMP)، (طراحی، معماری)، (آلمان)، مشاوران فرودگاهی هلند (NACO)، (مشاوران/مدیریت پروژه) (هلند)، دولت ایران (اسپانسر)، (ایران)	مرحله برنامه ریزی
پروژه راه‌آهن سریع‌السیر تهران-قم-اصفهان	راه‌آهن	شرکت بیمه‌ای اعتبارات و صادرات چین (سنگاپور)، (سرمایه‌گذار)، (چین)، شرکت مهندسی راه‌آهن چین (CREC)، (سرمایه‌گذار)، (چین)، شرکت فرووی دلو استاتو (مشاوران/مدیریت پروژه)، (ایتالیا)	در حال ساخت
فاز سوم آزادراه تهران-شمال (پل زنگوله-مرزن‌آباد)	جاده و پل	شهران سازه (مشاوران/مدیریت پروژه)، (ایران)، گروه مهندسين مشاور پارس (مشاوران/مدیریت پروژه)، (ایران)، شرکت پوبری (مشاوران/مدیریت پروژه)، (فنلاند)، بنیاد مستضعفان، (اسپانسر)، (ایران)، وزارت راه و شهرسازی ایران، (اسپانسر)، (ایران)	در حال ساخت

ملاحظه: پنج پروژه دارای بیشترین ارزش منبع: پایگاه پروژه‌های زیربنایی کلان فیچ

زیرساخت انرژی و تأسیسات

نمای کلی: اثرات مخرب اپیدمی کووید-۱۹ در آینده نزدیک، باعث کند شدن رشد در بخش انرژی و تأسیسات ایران خواهد شد، در حالی که اثرات پایدار اقتصادی و سرمایه‌گذاری محدود دولت، باعث تضعیف سرمایه‌گذاری در حوزه زیرساخت‌های انرژی و تأسیسات در باقی‌مانده دوره ده ساله مورد پیش‌بینی خواهد گردید. رشد آرام در بخش انرژی‌های تجدیدپذیر ایران، فرصت‌هایی را برای سرمایه‌گذاری ایجاد خواهد کرد، گرچه نیازهای شدید داخلی در ایران، تحریم‌های ایالات متحده، ضعف‌های کنونی و بی‌ثباتی اقتصاد احتمالاً مانع سرمایه‌گذاری سرمایه‌گذاران ریسک‌گریز می‌شود.

پیشرفت‌های اخیر

- همگام با ضعف در فعالیت کسب و کارها و مهار مصرف خانگی برق، احتمالاً تقاضای برق در ایران به واسطه شیوع ویروس کووید-۱۹ تحت اثرات منفی آن قرار خواهد گرفت.
- پروژه‌های نیروگاهی مقیاس بزرگ- به ویژه پروژه‌هایی که به بودجه شرکت‌های دولتی متکی هستند - بیشتر از همه در معرض خطرات ناشی از اپیدمی کووید-۱۹ خواهد بود و خطر تعلیق عرضه تجهیزات، تهدید دیگری برای پروژه‌های نیروگاه‌های خورشیدی است.
- با کاهش درآمدهای دولت انتظار ما این است که پروژه‌های نیروگاهی پیش‌ساخته‌ی بزرگ‌مقیاس با چالش‌هایی در زمینه سرمایه‌گذاری و تخصیص بودجه مواجه شوند. یکی از این پروژه‌ها، فاز دوم پروژه نیروگاه هسته‌ای بوشهر است که با حمایت دولت و با بودجه ۲ میلیارد دلار طرح‌ریزی شده است.

- مدیرکل وقت اقتصاد و دارایی استان یزد، علی‌نمازی، اعلام کرده است که طرح‌های سرمایه‌گذاران خارجی برای توسعه نیروگاه خورشیدی ۳۰۰ مگاواتی در یزد مورد تصویب قرار گرفته است. این سرمایه‌گذار خارجی بر اساس گزارش‌ها، به دنبال شناسایی یک مکان مناسب برای اجرای این پروژه است. برنامه زمانی ساخت این پروژه که در مراحل اولیه برنامه‌ریزی است، هنوز تأیید نشده است.

روندهای ساختاری

از سال ۲۰۲۰ تا سال ۲۰۲۹: تقاضای شدید برای جذب سرمایه‌گذاری

دولت ایران همچنان سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی را در بخش نیرو ادامه خواهد داد تا وضعیت سرمایه‌گذاری ضعیف در این حوزه در طول چندین دهه را جبران کند؛ این اقدام باعث می‌شود که بخش تولید و انتقال نیرو در این کشور نسبت به بخش تأسیسات و انرژی‌های دیگر عملکرد بهتری داشته باشد. میزان رشد در زمینه زیرساخت‌های آبی به علت ضعیف بودن خطوط لوله پروژه‌ها ضعیف است، این در حالی است که ساخت خطوط لوله از برنامه‌های دولت در زمینه تأثیر ژئوپلیتیک است.

با توجه به شیوع ویروس کووید-۱۹، چشم‌انداز نزدیک بخش زیربنایی انرژی و تأسیسات با موانع زیادی مواجه می‌شود. به خصوص، تقاضای برق همسو با اجرای محدودیت‌ها در عرصه کسب و کارها و خانوارها احتمالاً تحت تأثیر منفی قرار خواهد گرفت. با توجه به کاهش درآمدهای دولت، انتظار ما بر این است که پیش‌نیاز پروژه‌های نیروگاهی بزرگ‌مقیاس با چالش‌هایی در زمینه سرمایه‌گذاری و تخصیص بودجه مواجه شوند. یکی از این پروژه‌ها، فاز دوم پروژه نیروگاه هسته‌ای بوشهر است که با حمایت دولت و یا بودجه ۲ میلیارد دلاری طرح‌ریزی شده است.

افزایش سرمایه‌گذاری در بخش نیروگاهی

در دهه آینده، رشد و افزایش تقاضا برای عرضه نیرو و نیز سرمایه‌گذاری کلان در حوزه صنعت نیروگاه گازی باعث رشد در بخش زیرساخت انرژی و تأسیسات در ایران خواهد شد. در ماه ژوئیه سال ۲۰۱۶ وزیر نیروی وقت، حمید چیتچیان، اعلام کرد که ایران نیازمند سرمایه‌گذاری به مبلغ حدوداً ۳۰ میلیارد دلار آمریکا در بخش نیرو است. بخش قابل ملاحظه‌ای از این سرمایه‌گذاری صرف تأسیس واحدهای نیروگاه سیکل ترکیبی دارای کارایی بالا و نیز افزودن توربین‌های بخار به واحدهای سیکل ساده فعلی خواهد شد.

گرچه ایران امکانات خود را برای مواجهه با این تقاضا بکار گرفته است، اما بخش نیروگاهی ایران در معرض خاموشی‌هاست. ایران دومین ذخیره گازی جهان را در اختیار دارد و نیروگاهی تأسیس کرده است که شدیداً وابسته به سوخت طبیعی است. در دهه آینده، گاز اصلی‌ترین سوخت در بین انرژی‌های مختلف ایران خواهد بود و حدود ۸۰ درصد از کل تولید برق را تا سال ۲۰۲۹ تأمین خواهد کرد. ایران با افزایش اتکاء به منابع گازی داخلی، میزان نفتی را که برای تولید نیرو لازم است، کاهش خواهد داد و آن را صادر خواهد کرد.

با توجه به مطالب فوق، ما شاهد موجی از سرمایه‌گذاری خارجی در بخش نیرو بوده‌ایم که شامل همسایگان منطقه‌ای و شرکت‌های بین‌المللی است. ما انتظار داریم که روسیه همچنان در این زمینه نقش خاص و برتری را ایفاء نماید،

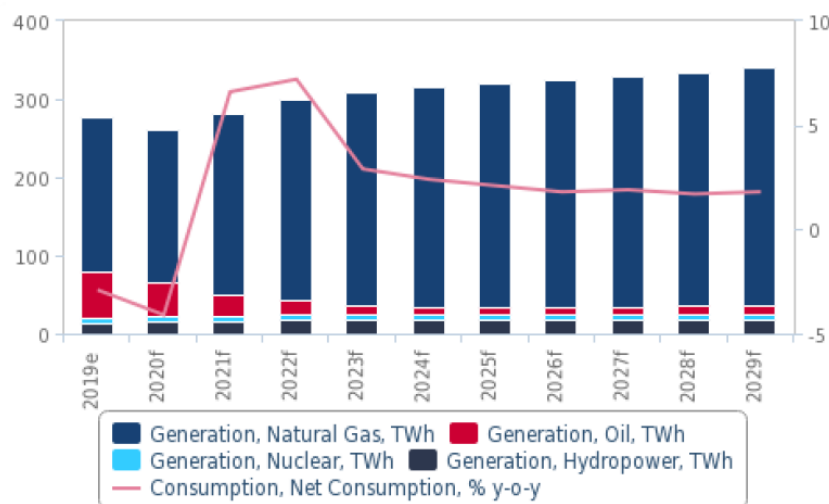
بخش صوص در بخش انرژی هسته‌ای ایران. جمهوری اسلامی ایران در حال حاضر دارای یک نیروگاه هسته‌ای فعال موسوم به نیروگاه بوشهر است که یک گیگاوات برق تولید می‌کند. این نیروگاه در سال ۲۰۱۱ راه‌اندازی شد و در اکتبر سال ۲۰۱۵ توسط کارگزاران روسی به دولت ایران واگذار شد.

در سپتامبر سال ۲۰۱۴، ایران برنامه خود را برای ایجاد دو راکتور جدید در نیروگاه هسته‌ای بوشهر با ظرفیتی بالغ بر ۲/۱ گیگاوات اعلام کرد و قراردادی را با شرکت روسی «روساتوم» برای انجام این کار امضاء کرد. در ماه مارس سال ۲۰۱۷، اقدامات مربوط به ساخت و نصب در بوشهر آغاز شد. در این مرحله، مقامات انتظار داشتند که واحد دوم این پروژه در اوت سال ۲۰۲۵ و واحد سوم آن در فوریه سال ۲۰۲۷ تکمیل شود.

ساخت فاز دوم و ۲/۱ گیگاواتی نیروگاه اتمی بوشهر در حال ساخت است. پیمانکاران ساخت زیربنای واحد دوم را در ماه نوامبر سال ۲۰۱۹ آغاز کردند. گرچه این اتفاق، مرحله مهمی در این پروژه است، چشم‌انداز ما برای تکمیل نهایی آن در دوره مورد پیش‌بینی که تا سال ۲۰۲۹ است، بسیار تیره و مبهم است. زیربنای ضعیف اقتصادی ایران، فشار مالی زیادی را بر بانیان این پروژه وارد خواهد کرد و خطر توقف پروژه را با هدر رفتن هزینه و زمان در میان مدت افزایش خواهد داد. اما لازم به ذکر است که پیشرفت‌هایی که در مراحل اولیه توسعه ثبت شده است، به همراه پیش‌بینی‌های ما برای کمبود برق در درازمدت، ریسک مثبتی را در عرصه انرژی هسته‌ای ایجاد می‌کند که بر پیش‌بینی‌های ما در زمینه بازار تأثیر می‌گذارد.

وابستگی شدید به گاز

ترکیب تولید و رشد واقعی برق در ایران

منبع: منابع ملی، فیچ؛ e/f: برآورد/پیش‌بینی فیچ

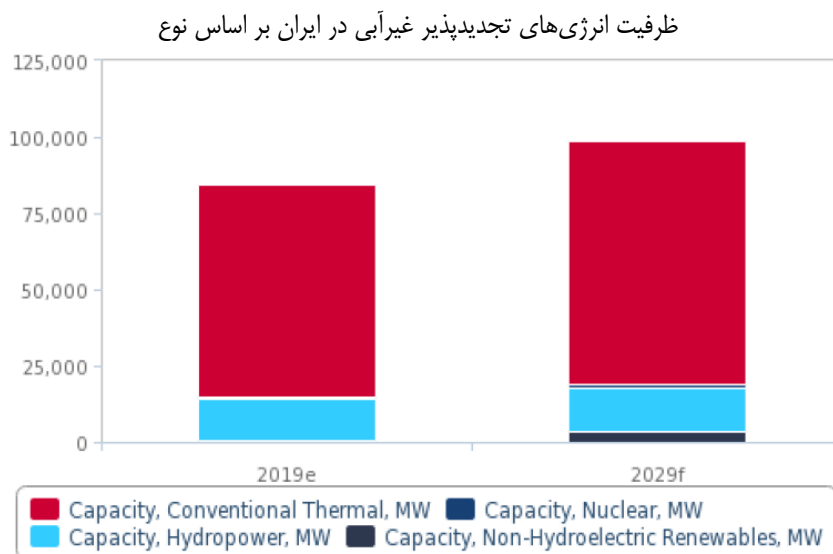
برنامه دولت ایران برای انرژی‌های تجدیدپذیر غیرآبی خیلی بلندپروازانه است و هدفش این است که بر اساس ماده ۱۳۹ برنامه پنجم که توسط مجلس شورای اسلامی ایران به تصویب رسیده است، ۵ گیگاوات انرژی جدید بادی و خورشیدی به ظرفیت خود اضافه کند. دولت گام‌هایی در جهت گسترش بخش انرژی‌های تجدیدپذیر برداشته است و از ۱۰ سال گذشته، از تعرفه‌های خوراک به سبک آلمان استفاده کرده است تا نرخ ثابتی را برای پروژه‌های مربوط به

انرژی‌های تجدیدپذیر ارائه کند. طرح «رسیدن به توان ۵ گیگاواتی تا سال ۲۰۲۰» دوباره در ماه ژوئیه سال ۲۰۱۶ توسط وزیر نیروی وقت، حمید چیتچیان، از سر گرفته شد؛ او طرحی را اعلام کرد که به موجب آن تا سال ۲۰۳۰، ۲/۵ گیگاوات به تولید برق افزوده می‌شد.

از زمان اجرای توافق هسته‌ای در ژانویه سال ۲۰۱۶ تا عقب‌نشینی ایالات متحده در اوایل ماه مه سال ۲۰۱۸، چندین پروژه به امضاء رسید و اجرا شد. چندین پروژه ناتمام به علت تحریم‌ها، بسته به سرعت پیشرفت پروژه‌ها و سهامداران آن‌ها، تعطیل یا در آستانه تعطیلی هستند. انتظار ما بر این است که تعدادی از سرمایه‌گذاران بین‌المللی با توجه به فرصت‌های موجود، منتظر زمان مناسب برای سرمایه‌گذاری در ایران هستند؛ این سرمایه‌گذاران بخشی از پروژه‌های نیروگاهی برنامه‌ریزی شده خود را متوقف می‌کنند تا تکلیف آن‌ها مشخص شود. به علاوه پویایی بازار ایران در حال حاضر در جهت توسعه نیروگاه‌های گازی دارای کارایی بالا و سرمایه‌گذاری بر روی انرژی‌های تجدیدپذیر غیرآبی است. در این شرایط بی‌ثباتی سیاسی و اقتصادی، انتظار ما بر این است که این وضعیت در کوتاه‌مدت و میان‌مدت همچنان ادامه داشته باشد.

با وجود دورنمای منفی ما برای رسیدن ایران به توان ۵ گیگاواتی در زمینه انرژی خورشیدی و بادی تا پایان سال ۲۰۲۰، خاطر نشان می‌کنیم که ریسک مثبتی هم در بازار وجود دارد. ما شاهد کاهش هزینه تجهیزات انرژی خورشیدی، به عنوان مهم‌ترین عامل ریسک مثبت بوده‌ایم و در اینجا ذکر می‌کنیم که ممکن است از نیروگاه گازی، به عنوان مقرون به صرفه‌ترین منبع انرژی در کشور در دوره مورد پیش‌بینی ما، پیشی بگیرد. تغییر در فضای سیاسی و اقتصادی احتمالاً در میان‌مدت و درازمدت بر رونق بازار و سرمایه‌گذاری تأثیر خواهد گذاشت و موجب ریسک مثبت خواهد داد.

افزایش انرژی‌های تجدیدپذیر، اما پایین‌تر از انتظار

منبع: سازمان اطلاعات انرژی، فیچ: e/f: برآورد/پیش‌بینی فیچ

خطوط لوله گاز زیربنای بلندپروازی‌های گازی ایران

نگاه خوش‌بینانه ما نسبت به بخش خطوط لوله گاز در ایران تا حدی از اعلام مدیر کل وقت شرکت توسعه و مهندسی گاز ایران، حسن منتظر تربتی، ناشی می‌شود که طرح‌هایی را برای احداث ۶ هزار کیلومتر خط لوله گاز طبیعی در سال‌های آینده معرفی کرد. ساخت شبکه خط لوله در ایران برای تأمین افزایش پیش‌بینی شده مصرف گاز طبیعی در ایران ضروری است، به علاوه، این شبکه می‌تواند تقاضا برای تقویت ظرفیت صادراتی به کشورهای همسایه را برآورده کند.

جلوه روشن بلندپروازی دولت در زمینه خطوط لوله گاز زمانی مطرح شد که شرکت توسعه و مهندسی گاز ایران، اعلام کرد ایران قصد دارد برای انتقال گاز، ۸۰۰ کیلومتر خط لوله را تا ۲۰ مارس سال ۲۰۲۰ احداث کند. مقامات زودتر اعلام کرده بودند که این شرکت قصد دارد که تا سال ۲۰۲۵، ۴۱۰۰ کیلومتر از خطوط جدید لوله گاز را به شبکه ملی متصل کند و ساخت ۲۰۰۰ کیلومتر خطوط لوله گاز را به مقاطعه‌کاران خصوصی واگذار کرده است.

برنامه ایران برای گسترش بیشتر زیرساخت‌های خطوط لوله گاز طبیعی مبتنی بر افزایش تقاضا در داخل کشور و نیز کشورهای منطقه است و ما انتظار داریم که این روندها ادامه پیدا کند تا از برنامه سرمایه‌گذاری در زمینه خطوط لوله دولت ایران حمایت مالی کند. گسترش و مدرن‌سازی شبکه خطوط لوله گاز ایران بدین منظور است که افزایش تقاضاها را برآورده کند و در افزایش مصرف گاز طبیعی در مناطق روستایی ایران که فقط ۶۰ درصد از ساکنان آن به گاز دسترس دارند، تسهیل ایجاد کند.

در این زمینه به دو نمونه از پروژه‌های زیر که از محرک‌های اصلی رشد هستند، اشاره می‌کنیم: پروژه شماره یازده IGAT: این پروژه ۳/۳ میلیارد دلاری که بر اساس طرح «ساخت-راه‌اندازی-انتقال» برنامه‌ریزی شده است، شمال شرقی ایران را هدف قرار داده است، یعنی جایی که فقدان خطوط لوله محلی، واردات گاز از ترکمنستان را در ماه‌های فصل زمستان ضروری کرده است.

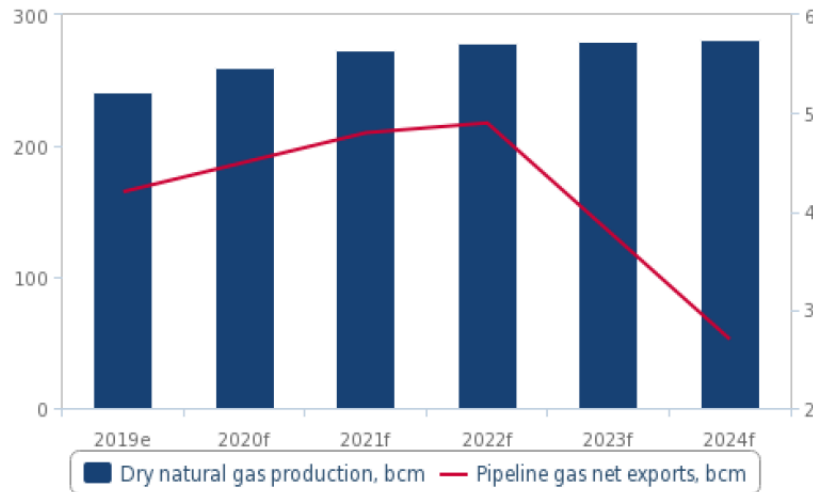
پروژه شماره ۹ IGAT: این یکی از بزرگ‌ترین پروژه‌های کشور ایران است. در این پروژه خطوط لوله به مبلغ ۸/۵ میلیارد دلار آمریکا و به طول ۱۸۰۰ کیلومتر از عسلویه تا بازرگان در مرز ترکیه کشیده شده است.

اما رغبت ایران به گاز طبیعی در مقایسه با میزان ذخایر کشور که هم‌اکنون در رتبه دوم جهانی قرار دارد، کم‌رنگ شده است؛ این ناهمخوانی نشان می‌دهد که ایران، ظرفیت صادراتی خود را برای آینده قابل پیش‌بینی حفظ خواهد کرد. هدف دولت این است که بر روی پتانسیل گازی سرمایه‌گذاری کند و آن را از طریق خط لوله به کشورهای همسایه انتقال دهد و بدین منظور باید با کشورهای چون عراق، یمن (و نیز ترکیه به عنوان مقصد صادراتی اصلی) یا قرارداد ببندد یا تفاهم‌نامه امضاء کند.

ایران برای تثبیت نفوذ ژئوپلیتیک خود در کشور همسایه عراق همچنان به احداث خط لوله ادامه خواهد داد؛ دولت‌های ایران و عراق برای ایجاد یک خط لوله که نفت خام ایران را به کرکوک در شمال عراق صادر می‌کند، به توافق اولیه رسیده‌اند.

ایران تقاضای گاز منطقه را تأمین می‌کند

تولید گاز طبیعی خشک و صادرات خالص گاز در ایران

منبع: سازمان اطلاعات انرژی، فیچ؛ e/f: برآورد/پیش‌بینی فیچ

اسم پروژه	بخش	شرکت‌ها	وضعیت
تأسیسات نیروگاه هسته‌ای بوشهر - فاز ۲	نیروگاه و شبکه انتقال	روساتوم (ساخت و ساز)، (روسیه)، سازمان انرژی اتمی ایران (اسپانسر)، (ایران)	در حال ساخت
تأسیسات نیروگاه خورشیدی آزادراه تهران - قم	نیروگاه و شبکه انتقال	دولت ایران (اسپانسر)، (ایران)	مرحله برنامه‌ریزی
پروژه نیروگاه برق آبی بختیاری، کوه‌های زاگرس، لرستان	نیروگاه و شبکه انتقال	شرکت سینوهیدرو (ساخت و ساز)، (چین)، شرکت بیمه‌ای اعتبارات و صادرات چین، (سینوهیدرو)، (سرمایه‌گذار)، (چین)، شرکت توسعه منابع آب و قدرت ایران (راه‌انداز)، (ایران)، بانک مرکزی کره جنوبی (سرمایه‌گذار)، (کره جنوبی)، شرکت مهندسی طرح و توسعه راهبرد، (مشاوران/مدیریت پروژه)، (ایران)	در حال ساخت
نیروگاه حرارتی بندرعباس، هرمزگان	نیروگاه و شبکه انتقال	شرکت زیمنس (تجهیزات)، (آلمان)، شرکت روستک (راه‌انداز)، (روسیه)، شرکت تکنوپروم اکسپورت (ساخت و ساز)، (روسیه)، دولت ایران (اسپانسر)، (ایران)	در حال ساخت
نیروگاه حرارتی سیریک، هرمزگان	نیروگاه و شبکه انتقال	شرکت هولدینگ نیروگاه‌های حرارتی ایران (ساخت و ساز)، (ایران)، شرکت تکنوپروم اکسپورت (ساخت و ساز)، (روسیه)، دولت روسیه، (اسپانسر)، روسیه، دولت ایران (اسپانسر)، (ایران)	در حال ساخت

ملاحظه: پنج پروژه دارای بیشترین ارزش؛ منبع: پایگاه پروژه‌های زیربنایی کلان فیچ

ساختمان‌های مسکونی و غیرمسکونی

نمای کلی: همه‌گیری کووید-۱۹ و اقدامات مربوط به فاصله‌گذاری اجتماعی، فعالیت‌های و تجارت را به شدت مختل کرده است و دولت توان مالی محدودی برای تخفیف آثار آن بر خانوارها و کسب و کار داخلی دارد. این امر به شدت بر روی تقاضای ساخت و سازهای مسکونی و غیرمسکونی اثر گذاشته و رشد را کاهش می‌دهد.

تحولات اخیر

- همه‌گیری کووید-۱۹ و اقدامات مربوط به فاصله‌گذاری اجتماعی، فعالیت‌های و تجارت را به شدت مختل کرده است و دولت توان مالی محدودی برای تخفیف آثار آن بر خانوارها و کسب و کار داخلی دارد. این امر به شدت بر روی تقاضای ساخت و سازهای مسکونی و غیرمسکونی گذاشته است.
- ایران از جمله کشورهای خاور میانه است که به شدت از شیوع کووید-۱۹ لطمه خورده است، در تلاش برای جلوگیری از گسترش ویروس، دولت طی ماه‌های مارس و آوریل اقدامات وسیعی در زمینه فاصله‌گذاری اجتماعی، شامل محدودیت‌هایی در مسافرت هوایی، تعطیلی مدارس، فروشگاه‌های بزرگ، بازارها و مراکز مذهبی، ممنوعیت گردهم‌آیی اجتماعی و مسافرت بین شهری، و تعطیلی ادارات دولتی به مدت دو هفته انجام داد. این اقدامات به نوبه خود موجب اختلال شدید در فعالیت‌های اقتصادی داخلی شد که آثار آن را می‌توان در سقوط شدید شاخص مدیران خرید^۱ مشاهده نمود.

روند ساختاری

چشم‌انداز منفی ما از بخش ساختمان‌های مسکونی و غیرمسکونی در کوتاه‌مدت با چشم‌انداز ضعیف اقتصاد کلان کشور، همخوانی دارد. فروکش مصرف بخش خصوصی، کاهش فعالیت‌ها کسب و کارها و سرمایه‌گذاری محدود دولت با شیوع کووید-۱۹ تشدید شد و این به رشد ساخت و ساز ساختمان‌های مسکونی و غیرمسکونی صدمه خواهد زد. ایران از جمله کشورهای خاورمیانه است که به شدت از شیوع کووید-۱۹ لطمه خورده است، با بیش از ۲۴۰ هزار مورد ابتلا و ۱۱ هزار فوتی (تا ۵ ژوئیه). در تلاش برای جلوگیری از گسترش ویروس، دولت طی ماه‌های مارس و آوریل اقدامات وسیعی در زمینه فاصله‌گذاری اجتماعی، شامل محدودیت‌هایی در مسافرت هوایی، تعطیلی مدارس، فروشگاه‌های بزرگ، بازارها و مراکز مذهبی، ممنوعیت گردهم‌آیی اجتماعی و مسافرت بین شهری، و تعطیلی ادارات دولتی به مدت دو هفته انجام داد. این اقدامات به نوبه خود موجب اختلال شدید در فعالیت‌های اقتصادی داخلی شد که آثار آن را می‌توان در سقوط شدید شاخص مدیران خرید مشاهده نمود.

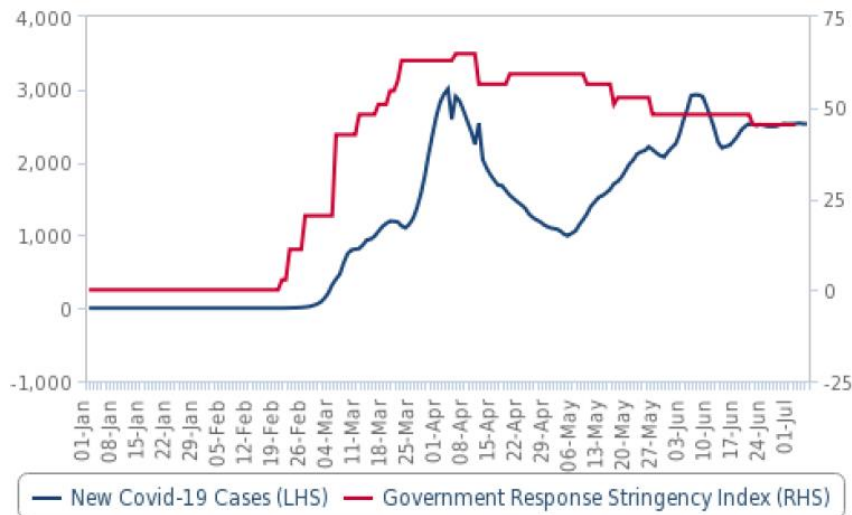
پیش‌بینی می‌کنیم که تولید ناخالص داخلی واقعی ایران، به دلیل اثر منفی شیوع کووید-۱۹ بر فعالیت‌های اقتصادی و همچنین کاهش شدید اخیر قیمت نفت، ۲٫۲ درصد در سال ۲۰۲۰ کاهش یابد. چشم‌انداز اقتصاد کلان در پی تصمیم ۲

^۱ Purchasing Managers' Index

مه دولت ایالات متحده به ریا ست دونالد ترامپ مبنی بر اتمام معافیت تحریمی ایالات متحده برای صادرات نفت ایران رو به ضعف نهاد.

تعطیلی جزئی اعمال شده در ماه‌های مارس-آوریل در واکنش به شیوع گسترده ویروس

واکنش دولت و موارد جدید و روزانه مبتلا به ویروس کووید-۱۹ در ایران

منبع: جهان در آینه داده‌ها، دانشگاه آکسفورد؛ فیچ

توجه: شاخص سختگیری معیاری ترکیبی است که بر اساس ۹ شاخص معرف از جمله تعطیلی مدارس، تعطیلی محل کار و ممنوعیت سفر، با مقداری بین ۰ تا ۱۰۰ (۱۰۰ = سخت‌ترین واکنش) درجه‌بندی شده است.

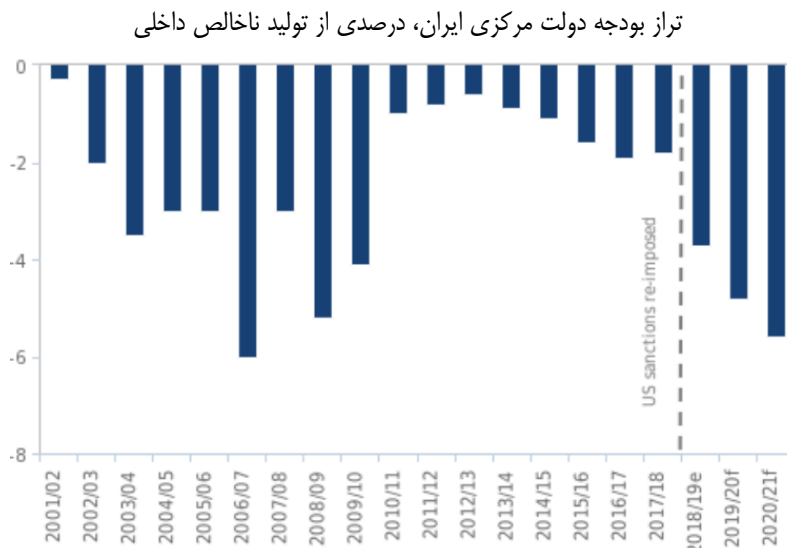
کاهش شدید درآمدهای نفتی، توانایی دولت را برای حمایت از کسب و کارها و خانوارها محدود می‌کند. قیمت نفت به علت شیوع ویروس کووید-۱۹ و تضعیف تقاضای جهانی به طور قابل ملاحظه‌ای سقوط کرده است و این نشان می‌دهد که بازار نفت جهانی در آینده قابل پیش‌بینی ما با مزاد عرضه مواجه خواهد شد. این به نوبه خود بدین معناست که درآمد نفتی ایران احتمالاً دچار کاهش بیشتری خواهد شد، در حالی که درآمد نفتی از نوامبر سال ۲۰۱۸ به علت تحریم‌های مجدد ایالات متحده برای صادرات نفت ایران، بیش از ۷۰ درصد کاهش پیدا کرده است. با این شرح، باور ما بر این است که مقامات عرصه را برای افزایش هزینه‌ها محدود خواهند کرد تا بتوانند از مصرف و سرمایه‌گذاری‌ها حمایت کرده و اثرات اقتصادی حاصل از ویروس کووید-۱۹ را از بین ببرند.

مقامات دولتی اعلام کرده‌اند که بسته‌های حمایتی و معیشتی در دسترس مردم قرار خواهد گرفت و این شامل دادن پول نقد به حدود سه میلیون نفر و نیز اعطای وام‌های کم‌بهره به حدود ۴ میلیون نفر خواهد بود (بر اساس گزارش رسانه‌های محلی در ۱۵ ماه مارس). مهلت پرداخت وام‌ها و خدمات آب و برق تا دوره زمانی نامشخصی تمدید شده است. با این حال، با توجه به اینکه مقامات دولتی برای جبران هزینه‌های خود احتمالاً مجبور به استقراض از نظام بانکی ایران خواهند بود و این به نوبه خود باعث افزایش تورم خواهد شد، پس انتظار ما بر این است که دادن پول نقد و وام‌های کم‌بهره در حدی نباشد که بتواند باعث افزایش چشمگیر تقاضای داخلی شود.

کسب و کارها و خانوارهای ایرانی به علت عواملی چون کاهش هزینه‌های مالی، افزایش تورم، شرایط سخت اعتبارات و محدودیت‌های اعمال شده برای جلوگیری از شیوع ویروس کووید-۱۹ هم‌چنان تحت فشار خواهند بود. محدودیت‌ها و

دستورالعمل‌های فاصله‌گذاری اجتماعی تا اندازه‌ای سخت‌گیرانه شده است و بر اساس گزارش‌ها، تعداد زیادی از شرکت‌ها و مؤسسات تجاری ایران در حال تعطیلی هستند، به ویژه در بخش خدمات از جمله گردشگری و رستوران‌ها که با کاهش شدید عرضه مواجه شده‌اند.

افزایش کسری بودجه در بحبوحه تحریم‌های مداوم، کاهش قیمت نفت و بحران کووید-۱۹

منبع: بانک مرکزی ایران، فیچ؛ e/f: برآورد/پیش‌بینی فیچ؛ بدون لحاظ شرکت‌های دولتی

چشم‌انداز بهتر بخش مسکونی

نگاه ما برای بخش مسکونی ایران در میان‌مدت و درازمدت مثبت است، چون تصمیم‌گیری‌ها نشانگر بازگشت به طرح مسکن مهر است که مدیریت نادرست دولت برای کاهش آن منجر به نتایج ناخواسته‌ای شد که باعث کاهش رشد گردید.

طرح جدید مسکن ارزان‌قیمت که جایگزین طرح مسکن مهر شده است دارای چند ویژگی متفاوت است:

- بودجه آن از منابع مختلف تأمین می‌شود، از جمله صرفه‌جویی‌های ناشی از اصلاح یارانه سوخت و وام‌های جدیدی که بانک‌ها برای این کار واگذار می‌کنند.
- هدف آن، تحویل ۵۷۰ هزار واحد مسکونی است که این، هدف طرح مسکن مهر قبلی بود که بخش زیادی از آن تحقق پیدا نکرد.

انتظار ما بر این است که این طرح جدید مسکن بتواند شرکت‌های بخش خصوصی را تشویق کند که به توسعه مسکن ارزان‌قیمت بازگشت کنند و هزینه‌های مسکن را به طور تدریجی کاهش دهند. اما از نظر ما، قیمت مسکن در کوتاه‌مدت همچنان افزایش پیدا خواهد کرد و اثر رشد ناشی از تغییر در سیاست‌های دولت در درازمدت آشکارتر خواهد شد.

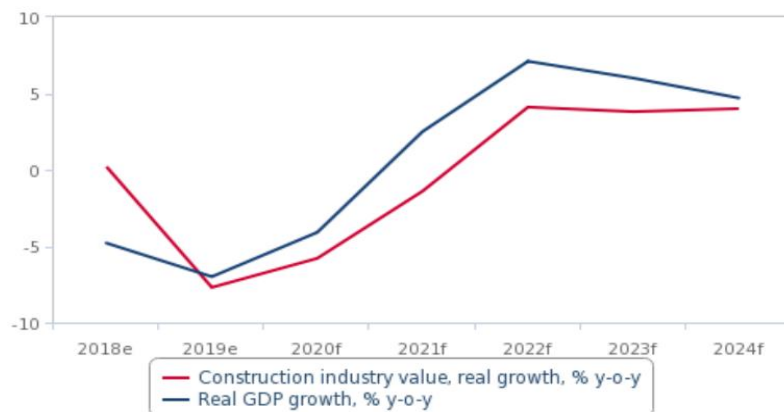
طرح جدید مسکن ارزان‌قیمت برای کاهش کمبود مزمن مسکن در کشور که براساس بعضی از برآوردها ۷۵۰ هزار واحد مسکونی در سال است، در نظر دارد که از شروع نادرست طرح مسکن مهر که به صورت‌های مختلف ناموفق ماند، پرهیز کند.

موقعیت نامناسب: بسیاری از واحدهای مسکونی مسکن مهر در مناطق روستایی و بیابانی که دور از مناطق شهری همچون تهران و اصفهان بودند، ساخته شدند و بعضی از آنها فاقد ضروریات اساسی همچون دسترسی به آب بودند. از آنجایی که اکثریت ساکنین کم‌درآمد شهری تمایلی برای انتقال به آنجا نداشتند، بسیاری از این واحدهای مسکونی در حال حاضر خالی است.

فساد: برخی توانستند قوانین خاص در این زمینه را دور بزنند و حجم بالایی از سهام مسکن مهر را خریداری کنند، بعدها بحرانی فرضی به راه انداختند که بر افزایش قیمت این واحدهای مسکونی تأثیر گذاشت و قیمت آن را به بالاتر از میانگین آن چیزی که در سیاست دولت تعیین شده بود، افزایش دادند.

رشد زودگذر ساخت و ساز همگام با بازگشت تحریم‌ها

رشد ارزش صنعت ساخت و ساز و رشد تولید ناخالص داخلی واقعی در ایران

منبع: سازمان ملل، فیچ؛ e/f: برآورد/پیش‌بینی فیچ

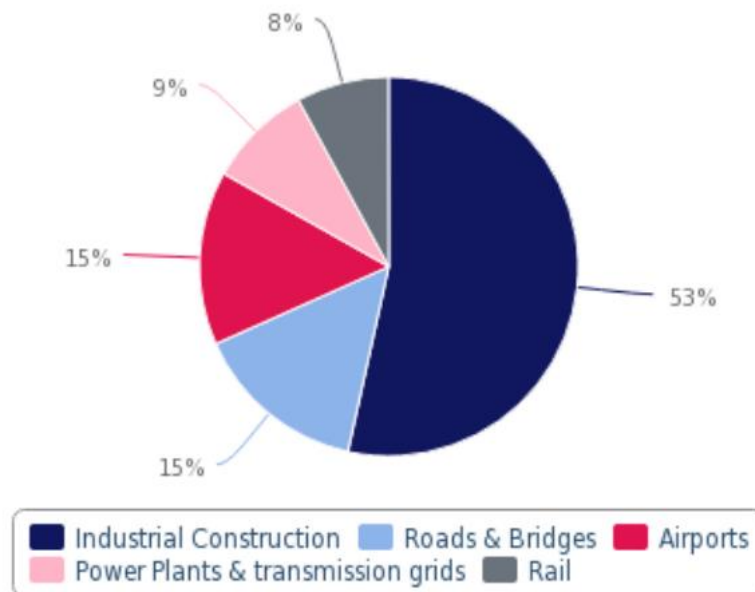
عملکرد بهتر در بخش ساخت و ساز صنعتی

گرچه اعمال مجدد تحریم‌ها و اپیدمی کووید-۱۹ در سال‌های آینده اثراتی منفی بر ساخت و ساز صنعتی خواهد گذاشت، به ویژه در بخش هیدروکربن، اما شرکت‌های بین‌المللی در درازمدت به واسطه پتانسیل مصرف‌کنندگان و تقاضای انباشته بازار ایران که یکی از بزرگ‌ترین بازارها در خاورمیانه و آفریقای شمالی است، فعالیت خود را از سر خواهند گرفت.

با توجه به اینکه ایران طبق برآورد، برای نوسازی زیرساخت‌های گازی و نفتی خود در دهه‌های آینده نیازمند سرمایه‌گذاری ۲۰۰ میلیارد دلاری است، پس پیش‌بینی ما این است که زیر ساخت‌های مربوط به صنعت هیدروکربن کشور، کانون اصلی سرمایه‌گذاری خواهد بود.

پروژه‌های برنامه‌ریزی شده‌ای که متمرکز بر فضای صنعتی هستند

پروژه‌های ایران بر اساس زیربخش‌ها در مرحله برنامه‌ریزی (بر حسب میلیون دلار آمریکا)

منبع: بانک مرکزی ایران، فیچ؛ e/f: برآورد/پیش‌بینی فیچ

فضای مناسب برای سرمایه‌گذاری پایین‌دستی

با توجه به طرح‌های توسعه‌ای و ضربتی ایران در فضای سرمایه‌گذاری پایین‌دستی، انتظار ما بر این است که افزایش سرمایه‌گذاری پایین‌دستی در دوره پیش‌بینی ۱۰ ساله ما ادامه پیدا کند و موجب تداوم حمایت از گسترش صنعت ساخت و ساز شود. دولت ایران در تلاش برای رفع مشکل سرمایه‌گذاری‌های اندک و محدود در پالایشگاه‌های ایران و توجه به افزایش سرمایه‌گذاری پایین‌دستی در حوزه زیرساخت‌ها-که اساساً در نتیجه انزوای ناشی از تحریم‌ها ایجاد شده است- همچنان از سرمایه‌گذاری بین‌المللی درخواست خواهد کرد که در اهداف درازمدت دولت برای تقویت تولید هیدروکربن و ارتقای محصولات پالایشی نفت و گاز مشارکت نمایند.

گستره رشد آینده کشور با مقیاس نیازهای به سرمایه‌گذاری پایین‌دستی در کشور نشان داده می‌شود، به طوری که بعضی برآوردها میزان این رقم را در دهه آینده، ۱۰۰ میلیارد دلار آمریکا پیش‌بینی می‌کنند. به همین صورت، دولت ایران همگام با تقاضای خود برای افزایش زنجیره ارزش هیدروکربن، طرح‌هایی را در جهت جذب سرمایه‌گذاری خارجی با مبلغی حدود ۶۰ میلیارد دلار آمریکا برای ظرفیت پالایشگاه‌های پتروشیمی ایران در نظر گرفته است.

مدت‌هاست که ما تأکید کرده‌ایم که بعد از رفع تحریم‌های بین‌المللی در اواخر سال ۲۰۱۵، شرکت‌های آسیایی خیلی مشتاق‌تر بوده‌اند که در ایران سرمایه‌گذاری کنند؛ این تمایل همچنان ادامه پیدا خواهد کرد، همانطور که مشارکت فعال شرکت‌های آسیایی در توافقات سرمایه‌گذاری پایین‌دستی مذکور این را ثابت می‌کند. لازم به ذکر است که هجوم سرمایه‌گذاری‌ها بر اساس تعهدات جاری از سوی شرکت دوو در کره جنوبی شکل گرفته است تا پالایشگاهی به ظرفیت تولیدی ۳۰۰ هزار بشکه در روز با هزینه ۱ میلیارد دلار آمریکا در بندر جاسک ایجاد کند. در سطحی وسیع‌تر، افزایش

مشارکت شرکت‌های آسیایی در بخش پایین‌دستی در ایران نشانگر روندهای گسترده در بازار زیرساخت‌های این کشور است؛ بازاری که شرکت‌های آسیایی، سرمایه‌گذاری گسترده‌ای برای نیروگاه‌ها و حمل و نقل این کشور کرده‌اند.

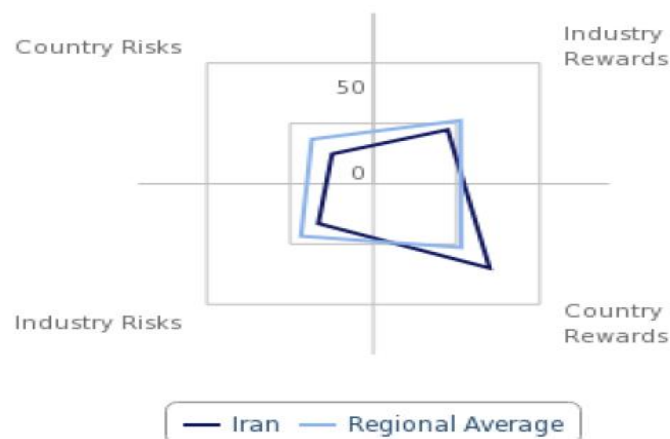
شاخص ریسک / امتیاز در بخش صنعت

شاخص ریسک / امتیاز در زیرساخت‌های ایران

نمای کلی: جایگاه ایران در شاخص ریسک / امتیاز در بخش زیرساخت‌ها دوباره در این فصل رو به وخامت گذاشت و در رتبه‌بندی جهانی در بین ۱۰۵ بازار، از جایگاه قبلی ۷۰ به جایگاه ۷۲ تنزل کرد. دورنمای اقتصاد همگام با کاهش قیمت نفت و اثرات منفی ویروس کووید-۱۹ همچنان بدتر خواهد شد.

نمای خطر/امتیاز

شاخص ریسک/امتیاز در بخش زیرساخت‌ها، ایران و منطقه خاور میانه و شمال آفریقا

منبع: شاخص ریسک/امتیاز بخش زیرساخت فیچ؛ نمره از ۱۰۰، نمره بالاتر جذابیت بیشتر

رتبه‌های جهانی و منطقه‌ای

- رتبه جهانی: ۷۲ در بین ۱۰۵ کشور
- رتبه منطقه‌ای: ۱۱ در بین ۱۴ کشور

ویژگی‌های اصلی و به‌روزرسانی‌های اخیر

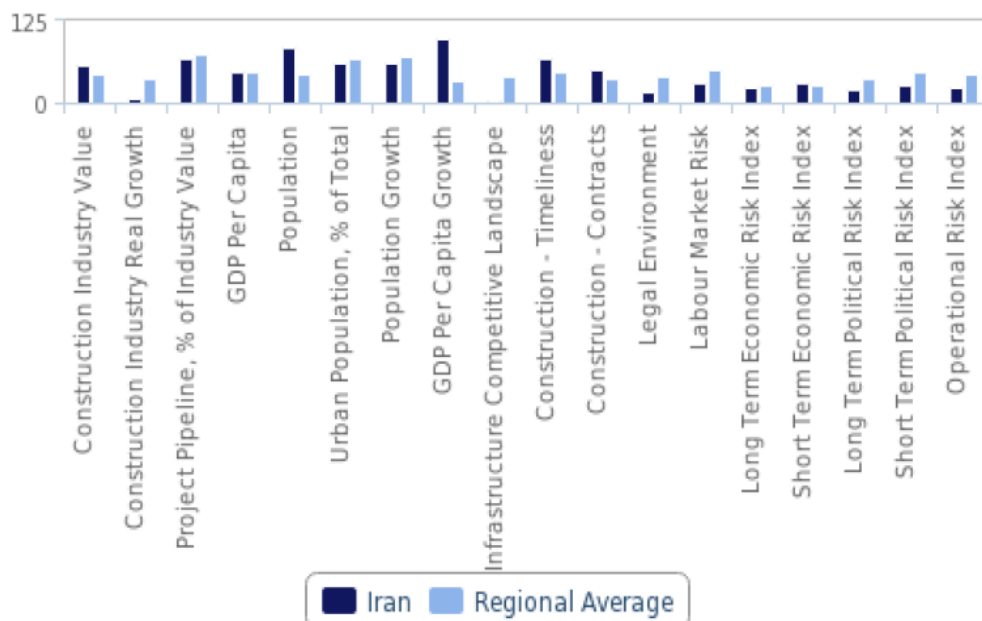
- انتظار ما این است که رکود قابل ملاحظه‌ای در بخش ساخت و ساز ایران در سال ۲۰۲۰ ایجاد شود که تا سال ۲۰۲۱ ادامه پیدا کند. سنگینی این رکود بر جایگاه و رتبه ایران در شاخص امتیاز بخش صنعت تأثیر خواهد گذاشت و فرصت‌های سرمایه‌گذاری در بازار را محدود خواهد کرد. محاسبات پروژه نسبتاً قوی است اما تأخیرهای پروژه و طرح‌های لغو شده سرمایه‌گذاری به علت شیوع ویروس کووید-۱۹، این پروژه را تهدید می‌کند.
- قوی‌ترین مؤلفه در شاخص ریسک/امتیاز ایران به مؤلفه «امتیازهای این کشور» بر می‌گردد که به واسطه عوامل جمعیت شناختی جذاب این کشور و جمعیت ثروتمند شهری آن تقویت می‌شود. پیش‌بینی ما این است که رشد واقعی تولید ناخالص داخلی ایران در سال ۲۰۲۰ به ۴/۱- در صد برسد. این نشانگر سومین سال

متوالی از رکود شدید در اقتصاد ایران است که تحت اثرات منفی تحریم‌های مجدد ایالات متحده در نوامبر سال ۲۰۱۸ قرار گرفته است.

- ریسک پیش روی سرمایه‌گذاران در ایران است بسیار زیاد و متنوع است. فضای قانونی از نظر ریسک پیش روی بخش صنعت ضعیف است، بازار کار دچار ضعف شده است و چشم‌انداز رقابتی در دست بازیگران چینی است، زیرا تحریم‌های ایالات متحده مانع فعالیت سرمایه‌گذاران دیگر می‌شود.
- نمای ریسک در کشور ایران در واقع ضعیف‌ترین مؤلفه عملکردی در ماتریس ریسک/امتیاز است که محیط بی‌ثبات سیاسی و اقتصادی مؤید این است. دورنمای سیاسی در این شرایط بد اقتصادی نامعلوم است. تورم بالا و بیکاری از عوامل مهم نارضایتی مردم می‌باشد.

تفکیک ماتریس ریسک/امتیاز

شاخص ریسک/امتیاز در بخش زیرساخت‌ها در ایران و منطقه خاور میانه و شمال آفریقا، بر اساس مؤلفه‌ها

منبع: شاخص ریسک/امتیاز بخش زیرساخت فیچ؛ نمره از ۱۰۰، نمره بالاتر جذابیت بیشتر

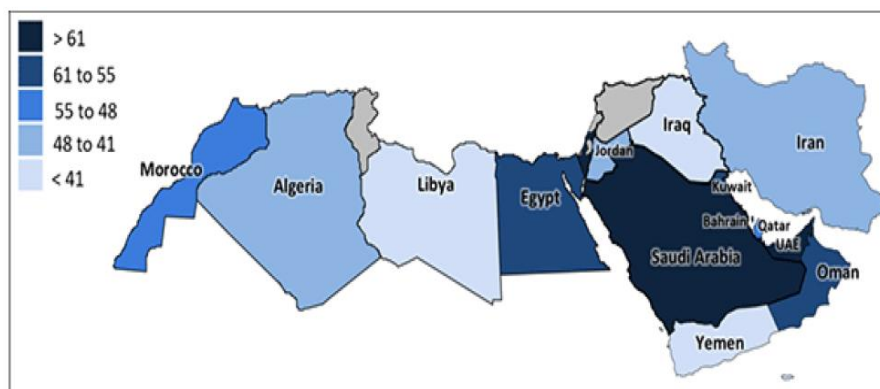
شاخص ریسک / امتیاز در بخش زیر ساخت‌های خاورمیانه و شمال آفریقا: ویروس کووید ۱۹ و سقوط قیمت نفت هم‌چنان اوضاع منطقه را وخیم‌تر می‌کند.

نمای کلی

- جایگاه خاورمیانه و آفریقای شمالی در شاخص ریسک / امتیاز در بخش زیرساخت‌ها به طور میانگین ۴۷/۶ است و این رقم، منطقه مذکور را از نظر جذابیت در رتبه چهارم قرار می‌دهد.
- اثرات گسترده اقتصادی اپیدمی کووید-۱۹ با رشد ضعیف صنعت ساخت و ساز و نابودی فرصت‌ها در آینده نزدیک، هم‌چنان بر دوش جذابیت نسبی بازارهای این منطقه سنگینی می‌کند.
- پرونق‌ترین بازار در منطقه همکاری خلیج فارس قرار دارد، چون بازارهای آن از جمله امارات متحده عربی و عربستان سعودی عملکرد بسیار خوبی در سطح منطقه‌ای و جهانی دارند.

بازارهای قدرتمند و تعیین‌کننده در شورای همکاری خلیج فارس

شاخص ریسک / امتیاز در بخش زیرساخت‌ها، منطقه خاور میانه و شمال آفریقا

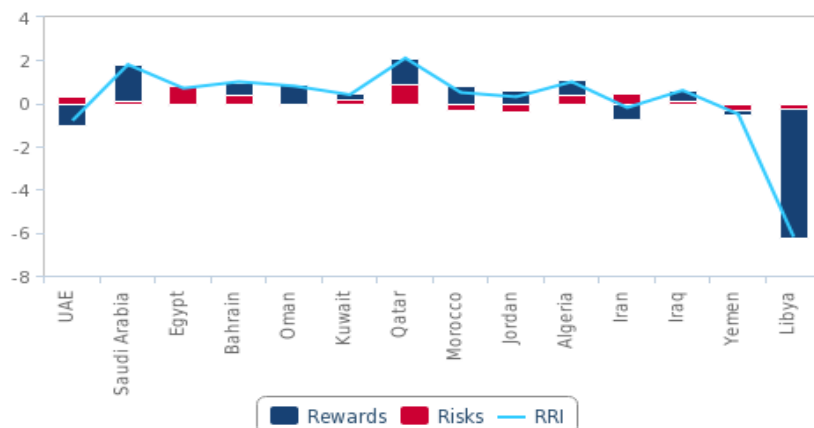
منبع: شاخص ریسک / امتیاز بخش زیرساخت فیچ؛ نمره از ۱۰۰، نمره بالاتر جذابیت بیشتر

ویژگی‌های اصلی منطقه‌ای و به‌روزرسانی‌های اخیر

- در خاورمیانه و شمال آفریقا میانگین شاخص ریسک / امتیاز در این فصل هم‌چنان بر روی عدد ۴۷/۶ ثابت مانده است و آن را از نظر رونق در رتبه چهارم قرار داده است. اما این عملکرد، این منطقه را پایین‌تر از میانگین جهانی ۵۰/۰ قرار می‌دهد.
- امارات متحده عربی، بالاترین رتبه را در بازار منطقه دارد و در سطح جهانی خوب عمل کرده است. امارات متحده عربی با رتبه ۶۶/۶ در شاخص ریسک / امتیاز، رتبه هشتم را در سطح جهانی به خود اختصاص داده است.
- اعضای شورای همکاری خلیج فارس به همراه کشور مصر بالاترین جایگاه منطقه‌ای را در شاخص به خود اختصاص داده‌اند، به طوری که رتبه همه این کشورها بالاتر از میانگین جهانی و منطقه‌ای است.
- اثرات اپیدمی در حال گسترش کووید-۱۹ در بازارهای مربوطه هم‌چنان روی بخش امتیاز این شاخص، با سنگینی کاهش رشد واقعی صنعت ساخت و ساز روی جذابیت‌های منطقه در آینده نزدیک، تأثیر می‌گذارد.

حرکت‌های خاموش رتبه‌ها در منطقه

شاخص ریسک/امتیاز در بخش زیرساخت‌ها، منطقه خاور میانه و شمال آفریقا، تغییرات خالص

منبع: شاخص ریسک/امتیاز بخش زیرساخت فیچ؛ نمره از ۱۰۰، نمره بالاتر جذابیت بیشتر

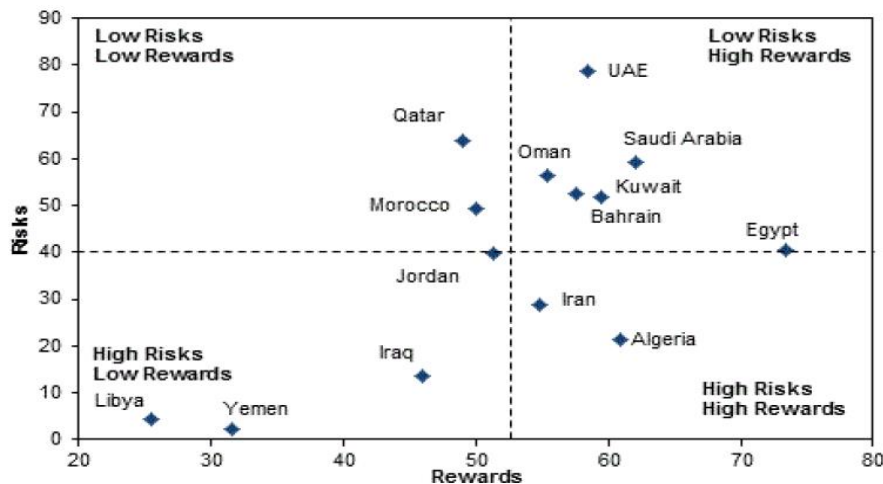
افزایش ریسک اقتصادی در منطقه

اثرات گسترده اقتصادی کووید-۱۹ و سقوط قیمت نفت و نیز فشارهای مالی بعدی حاصل از آن سبب شده‌اند که میزان ریسک اقتصادی کوتاه‌مدت در خاورمیانه و شمال آفریقا به طور نسبی تضعیف شود. یک زیرمؤلفه از مؤلفه‌های ریسک در شاخص ریسک - امتیاز (شاخص ریسک اقتصادی در کوتاه‌مدت)، به دنبال این است که میزان آسیب‌های فعلی بازار را در دو سال آینده با ارزیابی دورنمای شاخص‌هایی همچون رشد واقعی تولید ناخالص داخلی، تورم و الزامات مالی مهم دیگر تعیین کند. در حالی که اقدامات فاصله‌گذاری اجتماعی شدیداً فعالیت‌های بخش غیرنفتی را در این منطقه محدود کرده است، سقوط قیمت نفت محدودیت غالب این بازارها در بهبود به موقع چشم‌انداز اقتصادی کشورهای این منطقه است. بسیاری از بازارهای منطقه، فشارهای زیادی را از نظر مالی محتمل می‌شوند، به خصوص کشورهای با قیمت‌های سر به سر مالی نسبتاً بالا که می‌کوشند خود را با کاهش قیمت نفت در کوتاه‌مدت وفق دهند. قیمت سربه‌سر در کشورهای بحرین، عمان و عربستان سعودی در مقایسه با امارات متحده عربی و کویت خیلی بالاست، از این رو نظر کشورهای گروه اول هنگام کاهش قیمت نفت به تحکیم مالی بیشتری نیاز خواهند داشت.

این وضعیت، توانایی این مناطق را برای ایجاد محرک‌های مستقیم در بخش زیرساخت‌ها با توجه به محدودیت‌های گسترده‌ای که برای حمایت مالی وجود دارد، محدود خواهد کرد. در طول تاریخ، مقامات شورای همکاری خلیج فارس عموماً محرک‌های اقتصادی مشتری-محور و فوری را در جریان دوره‌های آشوب اقتصادی از جمله سقوط قبلی قیمت نفت، انتخاب کرده‌اند. به عنوان مثال عربستان سعودی اغلب به جای حمایت مستقیم از ساخت و ساز، از طرح یارانه‌های گسترده برای کارگران استفاده کرده است تا اقتصاد خود را تقویت کند؛ حال باید دید که آیا این کاهش رشد می‌تواند اقدامات متفاوتی را موجب شود یا نه؟ در حالی که بسیاری از مقامات به وضوح از پروژه‌های موجود حمایت می‌کنند و تمایل خود را برای اجرای پروژه‌های بیشتر ابراز می‌کنند، اما ما در این زمینه نظر محتاطانه‌ای داریم و انتظار داریم که محتوا و مفاد پروژه‌ها جداگانه و مجدداً مورد ارزیابی قرار گیرند تا مقرون به صرفه بودن آن‌ها در کوتاه‌مدت مشخص شود.

بازارهای متعدد کم‌ریسک در منطقه

شاخص ریسک/امتیاز در بخش زیرساخت‌ها، منطقه خاور میانه و شمال آفریقا، مؤلفه‌های ریسک و امتیاز

ملاحظه: در امتیاز نهایی شاخص ریسک/امتیاز وزن مؤلفه‌های امتیاز و ریسک به ترتیب

۶۰ و ۴۰ درصد لحاظ شده است؛ منبع: شاخص ریسک/امتیاز بخش زیرساخت فیچ

گرچه بازارهای وابسته به نفت در منطقه شاهد شکست‌های مضاعفی در چشم‌انداز رشد خود در کوتاه‌مدت بوده‌اند، اما بازارهای دیگر نیز در بحبوحه اختلال‌های گسترده اپیدمی کووید-۱۹ با سقوط‌های قابل ملاحظه‌ای مواجه بوده‌اند. ما پیش‌بینی‌های خود در زمینه رشد واقعی صنعت ساخت و ساز در بازارهای خاورمیانه و آفریقای شمالی را اصلاح کرده و به ۵/۱ درصد کاهش داده‌ایم و این با ملاحظه کشورهایی چون لیبی، یمن و ایران است که پیش‌بینی‌های رشد در مورد آن‌ها در دوره قبل از کرونا روند نزولی داشته است. بخش ساخت و ساز در مصر یک عامل تعیین‌کننده اصلی در منطقه است و ما پیش‌بینی می‌کنیم که این وضعیت در طول سال ۲۰۲۰ و با توجه به رشد واقعی ۷/۵ درصدی سالانه همچنان روند رشد مثبت خود را حفظ کند. بخش ساخت و ساز مصر به نسبت بازارهای دیگری که در آن‌ها فعالیت پروژه‌ها به علت اقدامات فاصله‌گذاری اجتماعی متوقف شده است، بسیار برجسته بوده و این تا اندازه‌ای به علت عملکرد خوب و رشد کنونی این بازار است.

شاخص ریسک/امتیاز در بخش زیرساخت‌ها، منطقه خاور میانه و شمال آفریقا

رتبه جهانی	رتبه منطقه‌ای	شاخص ریسک/امتیاز	ریسک‌ها	ریسک کشور	ریسک بخش صنعت	امتیازها	امتیازهای کشور	امتیاز بخش صنعت	
۸	۱	۶۶/۶	۷۸/۹	۷۳/۰	۸۴/۸	۵۸/۴	۵۱/۸	۶۲/۸	امارات متحده عربی
۲۲	۲	۶۱/۰	۵۹/۳	۵۴/۹	۶۳/۸	۶۲/۱	۵۸/۳	۶۴/۷	عربستان سعودی
۲۶	۳	۶۰/۲	۴۰/۴	۳۷/۹	۴۲/۸	۷۳/۴	۵۹/۲	۸۲/۸	مصر
۳۳	۴	۵۶/۳	۵۱/۷	۴۵/۲	۵۸/۲	۵۹/۴	۵۲/۸	۶۳/۸	بحرین
۳۵	۵	۵۵/۸	۵۶/۳	۵۱/۹	۶۰/۶	۵۵/۴	۴۹/۷	۵۹/۲	عمان
۳۶	۶	۵۵/۶	۵۲/۵	۵۶/۹	۴۸/۲	۵۷/۶	۵۵/۷	۵۸/۹	کویت
۴۰	۷	۵۴/۹	۶۳/۹	۵۹/۹	۶۷/۹	۴۹/۰	۵۶/۹	۴۳/۷	قطر
۵۴	۸	۴۹/۷	۴۹/۳	۴۲/۳	۵۶/۲	۴۹/۹	۴۴/۳	۵۳/۷	مراکش
۶۶	۹	۴۶/۷	۳۹/۸	۳۶/۲	۴۳/۵	۵۱/۳	۴۵/۸	۵۵/۰	اردن
۶۸	۱۰	۴۵/۲	۲۱/۴	۲۲/۱	۲۰/۸	۶۱/۰	۶۰/۲	۶۱/۵	الجزیره
۷۲	۱۱	۴۴/۴	۲۸/۸	۲۴/۷	۳۳/۰	۵۴/۸	۶۹/۹	۴۴/۷	ایران
۹۳	۱۲	۳۲/۹	۱۳/۵	۹/۱	۱۷/۹	۴۵/۹	۴۹/۷	۴۳/۴	عراق
۱۰۳	۱۳	۱۹/۹	۲/۳	۰/۵	۴/۱	۳۱/۶	۵۱/۳	۱۸/۴	یمن
۱۰۴	۱۴	۱۷/۰	۴/۴	۲/۳	۶/۴	۲۵/۴	۳۳/۰	۲۰/۴	لیبی
		۵۰/۰	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۰/۰	میانگین جهانی
		۴۷/۶	۴۰/۲	۳۶/۹	۴۳/۴	۵۲/۵	۵۲/۸	۵۲/۴	میانگین منطقه‌ای

ملاحظه: نمره از ۱۰۰، نمره بالاتر جذابیت بیشتر؛ منبع: شاخص ریسک/امتیاز بخش زیرساخت فیچ

امتیاز در بخش صنعت زیرساختی، منطقه خاور میانه و شمال آفریقا

امتیازهای بخش صنعت	خطوط لوله پروژه‌ها، درصدی از ارزش صنعت	رشد واقعی صنعت ساخت و ساز	ارزش صنعت ساخت و ساز	
۶۲/۸	۹۳/۲	۱۵/۵	۷۹/۶	امارات متحده عربی
۶۴/۷	۷۶/۷	۳۵/۹	۸۱/۶	عربستان سعودی
۸۲/۸	۷۵/۷	۹۸/۱	۷۴/۸	مصر
۶۳/۸	۸۸/۳	۷۶/۷	۲۶/۲	بحرین
۵۹/۲	۹۲/۲	۵۱/۵	۳۴/۰	عمان
۵۸/۹	۹۷/۱	۵۰/۵	۲۹/۱	کویت
۴۳/۷	۵۹/۲	۱/۰	۷۰/۹	قطر
۵۳/۷	۵۶/۳	۶۳/۱	۴۱/۷	مراکش
۵۵/۰	۹۹/۰	۵۴/۴	۱۱/۷	اردن
۶۱/۵	۳۹/۹	۷۵/۷	۶۸/۹	الجزیره
۴۴/۷	۶۸/۹	۷/۸	۵۷/۳	ایران
۴۳/۴	۸۴/۵	۲/۹	۴۲/۷	عراق
۱۸/۴	۳۸/۸	۵/۸	۱۰/۷	یمن
۲۰/۴	۵۸/۳	۱/۹	۱/۰	لیبی
۵۰/۰	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۰/۰	میانگین جهانی
۵۲/۴	۷۳/۷	۳۸/۶	۴۵/۵	میانگین منطقه‌ای

ملاحظه: نمره از ۱۰۰، نمره بالاتر جذابیت بیشتر؛ منبع: شاخص ریسک/امتیاز بخش زیرساخت فیچ

امتیاز در بخش زیرساخت‌های کشور، منطقه خاور میانه و شمال آفریقا

امتیاز کشورها	سرانه تولید ناخالص داخلی	جمعیت	جمعیت شهری، درصدی از کل	رشد جمعیت	رشد سرانه تولید ناخالص داخلی	امتیاز کشورها
امارات متحده عربی	۷۹/۶	۳۵/۰	۸۲/۵	۵۱/۵	۱۰/۷	۵۱/۸
عربستان سعودی	۶۸/۰	۶۳/۱	۷۸/۶	۶۹/۹	۱۱/۷	۵۸/۳
مصر	۳۰/۱	۸۷/۴	۱۶/۵	۷۹/۶	۸۲/۵	۵۹/۲
بحرین	۷۰/۹	۱/۹	۸۸/۳	۸۷/۴	۱۵/۵	۵۲/۸
عمان	۵۷/۳	۱۸/۴	۸۴/۵	۸۳/۵	۴/۹	۴۹/۷
کویت	۷۵/۷	۱۳/۶	۹۹/۰	۶۳/۱	۲۷/۲	۵۵/۷
قطر	۹۴/۲	۸/۷	۹۷/۱	۷۶/۷	۷/۸	۵۶/۹
مراکش	۲۳/۳	۶۵/۰	۴۱/۷	۵۷/۳	۳۴/۰	۴۴/۳
اردن	۳۴/۰	۳۷/۹	۹۰/۳	۳۱/۱	۳۵/۹	۴۵/۸
الجزیره	۲۷/۲	۶۸/۹	۵۸/۳	۷۵/۷	۷۰/۹	۶۰/۲
ایران	۴۶/۶	۸۵/۴	۶۱/۲	۵۹/۲	۹۷/۱	۶۹/۹
عراق	۳۶/۹	۶۷/۰	۵۱/۵	۸۹/۳	۳/۹	۴۹/۷
یمن	۷/۸	۵۶/۳	۱۴/۶	۸۵/۴	۹۲/۲	۵۱/۳
لیبی	۶/۸	۲۸/۲	۶۸/۹	۶۱/۲	۰/۰	۳۳/۰
میانگین جهانی	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۰/۰
میانگین منطقه‌ای	۴۷/۰	۴۵/۵	۶۶/۶	۶۹/۳	۳۵/۳	۵۲/۸

ملاحظه: نمره از ۱۰۰، نمره بالاتر جذابیت بیشتر؛ منبع: شاخص ریسک/امتیاز بخش زیرساخت فیچ

ریسک‌ها در بخش زیرساخت‌ها، منطقه خاور میانه و شمال آفریقا

ریسک‌های بخش صنعت	چشم‌انداز مقایسه‌ای زیرساخت‌ها	به موقع بودن ساخت و ساز	ساخت و ساز-قراردادها	فضای قانونی	ریسک بازار کار	ریسک‌های بخش صنعت
امارات متحده عربی	۷۲/۳	۹۵/۱	۷۸/۶	۸۵/۴	۹۲/۲	۸۴/۸
عربستان سعودی	۷۲/۳	۶۲/۱	۳۰/۱	۶۷/۰	۸۷/۴	۶۳/۸
مصر	۷۲/۳	۴۵/۶	۳۸/۸	۲۱/۴	۳۵/۹	۴۲/۸
بحرین	۵۱/۹	۶۸/۰	۲۹/۱	۶۱/۲	۸۰/۶	۵۸/۲
عمان	۳۴/۰	۶۳/۱	۶۱/۲	۷۰/۹	۷۳/۸	۶۰/۶
کویت	۳۴/۰	۲۴/۳	۶۷/۰	۵۱/۵	۶۴/۱	۴۸/۲
قطر	۹۵/۶	۸۱/۶	۸/۷	۶۸/۹	۸۴/۵	۶۷/۹
مراکش	۷۲/۳	۷۹/۶	۵۳/۴	۵۶/۳	۱۹/۴	۵۶/۲
اردن	۳۴/۰	۳۲/۰	۳۳/۰	۵۵/۳	۶۳/۱	۴۳/۵
الجزیره	۸/۷	۱۵/۵	۲۲/۳	۲۸/۲	۲۹/۱	۲۰/۸
ایران	۲/۹	۶۷/۰	۴۹/۵	۱۵/۵	۳۰/۱	۳۳/۰
عراق	۳۴/۰	۳۱/۱	۴/۹	۳/۹	۱۵/۵	۱۷/۹
یمن	۲/۹	۱/۰	۱۳/۶	۱/۰	۱/۹	۴/۱
لیبی	۲/۹	۰/۰	۱۱/۷	۲/۹	۱۴/۶	۶/۴
میانگین جهانی	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۰/۰
میانگین منطقه‌ای	۴۲/۲	۴۷/۶	۳۵/۹	۴۲/۱	۴۹/۴	۴۳/۴

ملاحظه: نمره از ۱۰۰ می‌باشد، نمره بالاتر ریسک کمتر؛ منبع: شاخص ریسک/امتیاز فیچ

ریسک‌ها در بخش زیرساخت‌های کشور، منطقه خاور میانه و شمال آفریقا

ریسک‌های کشور	شاخص ریسک عملکردی	شاخص ریسک سیاسی کوتاه‌مدت	شاخص ریسک سیاسی درازمدت	شاخص ریسک اقتصادی کوتاه‌مدت	شاخص ریسک اقتصادی درازمدت	
۷۳/۰	۸۵/۴	۹۵/۱	۷۶/۷	۳۹/۸	۵۵/۳	امارات متحده عربی
۵۴/۹	۶۵/۰	۷۰/۹	۲۴/۳	۵۱/۵	۵۲/۴	عربستان سعودی
۳۷/۹	۳۹/۸	۲۲/۸	۳۲/۰	۴۷/۶	۴۵/۶	مصر
۴۵/۲	۷۲/۸	۷۴/۳	۲۶/۲	۱۲/۶	۱۲/۶	بحرین
۵۱/۹	۶۸/۰	۸۸/۳	۶۱/۲	۹/۷	۱۶/۵	عمان
۵۶/۹	۵۱/۵	۸۱/۱	۵۱/۵	۵۵/۳	۵۰/۵	کویت
۵۹/۹	۶۸/۹	۸۶/۹	۵۹/۲	۳۷/۹	۳۷/۴	قطر
۴۲/۳	۴۹/۵	۶۳/۶	۵۸/۳	۱۱/۷	۲۱/۴	مراکش
۳۶/۲	۵۵/۳	۲۱/۴	۶۴/۱	۶/۳	۱۴/۶	اردن
۲۲/۱	۱۹/۹	۸/۷	۲۷/۲	۲۵/۷	۳۱/۱	الجزیره
۲۴/۷	۲۴/۳	۲۸/۲	۱۹/۴	۲۹/۶	۲۲/۳	ایران
۹/۱	۱/۰	۲/۹	۲/۹	۳۳/۰	۱۳/۶	عراق
۰/۵	۰/۰	۰/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	یمن
۲/۳	۱/۹	۱/۹	۰/۰	۴/۴	۳/۹	لیبی
۵۰/۰	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۰/۰	میانگین جهانی
۳۶/۹	۴۳/۱	۴۶/۲	۳۶/۰	۲۶/۱	۲۷/۰	میانگین منطقه‌ای

ملاحظه: نمره از ۱۰۰ می‌باشد، نمره بالاتر ریسک کمتر؛ منبع: شاخص ریسک/امتیاز فیچ

توجه: شاخص‌های ما در بخش ریسک/امتیاز مدام به‌روزرسانی می‌شود، پس نمرات این بخش ممکن است با نمرات بقیه این گزارش همخوانی نداشته باشد.

چشم‌انداز رقابتی

در فضای پس از تحریم احتمال می‌رود که سهم شرکت‌های داخلی و دولت از بازار در چشم‌انداز ساخت و ساز کشور به تدریج تحلیل رود، اما ما مردم هستیم که انتظار طولانی‌مدت رونق سرمایه‌گذاری بتواند عملی شود. سرعت سرمایه‌گذاری بین‌المللی بعد از لغو تحریم‌های اتحادیه اروپا در اوایل ژانویه سال ۲۰۱۶ کُند و آرام بود و اکنون کُندتر نیز شده است، زیرا ایالات متحده از توافق هسته‌ای کناره‌گیری کرد و تحریم‌های بیشتری را در سال ۲۰۱۸ علیه ایران اعمال کرد و به معافیت‌های تحریمی در سال ۲۰۱۹ پایان داد. پس از تحریم، احتمال می‌رود که سهم شرکت‌های داخلی و دولت از بازار در چشم‌انداز ساخت و ساز کشور به تدریج تحلیل رود، اما ما مردم هستیم که انتظار طولانی‌مدت رونق سرمایه‌گذاری بتواند عملی شود.

جذابیت بالقوه ایران به عنوان یک بازار ساخت و ساز قابل توجه است. این ویژگی در فضای پساتحریم خواهد توانست سرمایه‌گذاران خارجی به ویژه سرمایه‌گذاران اروپایی را به خود جذب کند، چون ایران به دنبال این است که سرمایه‌گذاری‌های محدود در طول دهه‌های مختلف را جبران کند. از این رو ما شاهد عرصه‌ای برای حضور شرکت‌های اروپایی که دارای توانایی و تخصص فنی ویژه هستند، خواهیم بود که بتوانند افزایش میزان سرمایه‌گذاری‌های چین و روسیه در بخش زیر ساخت‌های ایران را، که طی سال‌های تحریم شدید ایران به خاطر برنامه هسته‌ای شکل گرفته، کامل کنند.

افزایش سرمایه‌گذاری چینی‌ها

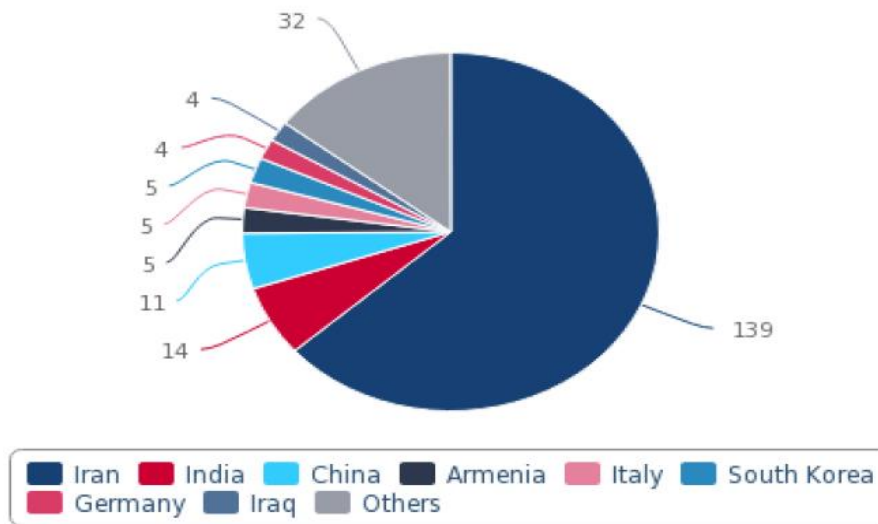
شرکت‌های چینی در حال حاضر نقش مهمی را در بازار زیرساخت‌های حمل و نقل ایران ایفاء می‌کنند و ما انتظار داریم با ادامه گسترش فعالیت شرکت‌هایی چینی همگام با پروژه کمربندی - جاده دولت هم‌چنان سهم آن‌ها از بازار افزایش پیدا کند.

در همین راستا وزرای خارجه دو کشور در نشست دوطرفه در سال ۲۰۱۹ توافق کردند که همکاری استراتژیک و جامع چین - ایران را که در پیمان سال ۲۰۱۶ شروع شده بود، از سرگیرند و طرحی را تصویب کردند که به موجب آن، کشور چین در پنج سال آینده به میزان ۴۰۰ میلیارد دلار آمریکا در حوزه‌های نفت و گاز ایران، تولیدات صنعتی و زیرساخت حمل و نقل سرمایه‌گذاری کند. این قرارداد روزآمد شده برای بخش ساخت و ساز ایران در زمان حساسی منعقد شد، چون اعمال مجدد تحریم‌ها از سوی ایالات متحده به اقتصاد این کشور آسیب زد. از جمله بخش‌هایی که این سرمایه‌گذاری می‌تواند باعث پیشرفت شان شود، پروژه راه‌آهن است که هم‌سو با پروژه کمربندی - جاده می‌باشد که باعث برق‌رسانی به خط تهران - مشهد و خط راه‌آهن سریع‌السیر تهران - قم - اصفهان می‌شود.

ما انتظار داریم که نقش سرمایه‌گذاری چینی‌ها در بخش ساخت و ساز ایران هم‌چنان در سال‌های آینده گسترش پیدا کند. در حال حاضر، سرمایه‌گذاران چینی از ۱۱ پروژه در ایران پشتیبانی می‌کنند که ارزش شان بیش از ۳۰ میلیون دلار آمریکا است. چین بعد از ایران و هند از نظر سرمایه‌گذاری در این کشور، سومین رتبه را دارد و ما انتظار داریم که این سهم از بازار، گسترش بیشتری پیدا کند، چون چین هم‌چنان از پروژه‌های بزرگ پشتیبانی می‌کند. تعداد منابع سرمایه‌گذاری غیرغربی دیگر نیز احتمالاً افزایش پیدا خواهد کرد، به ویژه کشور هند و روسیه؛ گرچه این دو کشور در مقیاسی کوچک‌تر عمل می‌کنند. این دو کشور در حال حاضر از پروژه کریدور حمل و نقل شمال - جنوب که هدفش متصل کردن اروپا و روسیه به هند و آسیا از طریق کشور ایران است، حمایت می‌کنند. در حالی که ما شاهد موانع زیادی برای تحقق کامل این پروژه هستیم، اما شرکت‌های هندی و روسی در حال حاضر مشارکت زیادی در ساخت و ساز ایران دارند، به ویژه در بخش بنادر و راه‌آهن، و انتظار ما این است که این روند هم‌چنان روبه جلو پیش رود.

سهم چین در تأمین مالی برای رشد

تعداد موارد تأمین مالی در پروژه‌ها به تفکیک کشور، ایران

منبع: پایگاه پروژه‌های کلان فیچ

شرکت مدیریت پروژه های نیروگاهی ایران

تحلیل SWOT	
قوت ها	<ul style="list-style-type: none"> یکی از بزرگ ترین مقاطعه کاران در زمینه پروژه های صنعتی و نیروگاهی ایران، که دارای ۲۹ شرکت تابعه است. دولت، سرمایه گذاری های سنگینی را در بخش برق برنامه ریزی کرده است. دارای بخش های متنوع و گوناگون است.
ضعف ها	<ul style="list-style-type: none"> شدیداً در معرض ریسک بازار داخلی و فقدان تنوع جغرافیائی است. ضعف های ساختاری در اقتصاد ایران و کاهش درآمد دولت در نتیجه تحریم ها و اپیدمی کووید-۱۹
فرصت ها	<ul style="list-style-type: none"> با افزایش سریع تقاضای برق در ایران، فضایی برای ایجاد نیروگاه های جدید ایجاد می شود که شرکت مپنا در این زمینه پیشتانز است. مپنا در نظر دارد که در سطح بین المللی گسترش پیدا کند که این باعث افتتاح بازارهای جدید و کاهش وابستگی این شرکت به نوسان بازار ایران می شود.
تهدیدها	<ul style="list-style-type: none"> فضای تجاری در ایران هم چنان از فساد، بوروکراسی دست و پاگیر و فقدان شفافیت در زمینه پروژه های حساس رنج می برد. بازار غیررقابتی کار افزایش هزینه پروژه های ساخت و ساز را تهدید می کند. اپیدمی کووید-۱۹ احتمالاً اختلال هایی در فعالیتهای تجاری شرکت مپنا ایجاد خواهد کرد.

معرفی شرکت

گروه مپنا یک بنگاه صنعتی است که چندین شرکت مادر، شرکت گروه مپنا و بیش از ۴۰ شرکت تابعه را در بردارد. خطوط تجاری این شرکت بسیار متنوع است و شامل بخش های زیر است: مهندسی، ساخت و ساز و توسعه نیروگاه های حرارتی و تجدیدپذیر، تأسیسات نیروگاهی و گرمایشی ترکیبی، کارخانجات آب شیرین و تولید برق ترکیبی، اجراء و توسعه پروژه های گازی و نفتی ساحلی و غیرساحلی، اجرای پروژه های حمل و نقل ریلی، برق رسانی، خدمات تصویربرداری پزشکی، خدمات عملیاتی، تعمیر و نگهداری و سرمایه گذاری.

استراتژی

استراتژی مپنا توسعه در سطح منطقه ای و بین المللی است. علاوه بر نیروگاه هایی در سری لانکا و هند، قرارداد نیروگاه ۳۲۴ مگاواتی نجف و نیروگاه ۳۲۴ مگاواتی العماره که هر دو عراق قرار دارند، به مپنا داده شده است. از نگاه ما، باز سازی عراق نشانگر پتانسیل رشد بازار برای مپنا است، چون این کشور به دنبال تعمیر زیر ساخت های پراکنده خود می باشد.

فعالیت ها و پروژه ها

بزرگ ترین پروژه های مپنا در کشور ایران قرار دارد. این پروژه ها عبارتند از: نیروگاه سیکل ترکیبی فولاد خوزستان که ظرفیت آن ۹۶۸ مگاوات است. ۵۰ درصد از کل ظرفیت برق ایران توسط گروه مپنا توسعه پیدا کرده است.

این شرکت در آگوست سال ۲۰۱۵ فعالیت خود را بر روی پروژه نیروگاه گاز طبیعی منطقه رميله واقع در بصره عراق با هزینه ۲/۵ میلیارد دلار آمریکا آغاز کرد.

روش کار در زیرساخت‌ها

تفکر منسجم

ما برای پیش‌بینی‌های خود در بخش صنعت از یک مدل ساده و شفاف به عنوان مدل پایه استفاده می‌کنیم، اما کاملاً متکی به نظرات تخصصی تحلیل‌گرهای خود هستیم تا مطمئن شویم که پیش‌بینی‌های ما توانسته است همه نگرش‌هایی را که با استفاده از رویکرد بی‌نظیر «تفکر منسجم» جمع‌آوری شده است، ثبت کند. باور ما بر این است که قضاوت و تخصص تحلیل‌گرها از بهترین روش‌ها برای دادن نگرش جامع، دقیق و روزآمد به مشتریان است. رویکرد تفکر منسجم ما در بخش پیش‌بینی و تحلیل این‌گونه است که متغیرهای اقتصاد کلان حاصل از بخش ریسک کشوری فیچ را با هم تلفیق می‌کند تا نگرشی ارزشمند و بی‌نظیر مربوط به همه عوامل ریسک صنعتی، سیاسی و اقتصاد کلان مربوطه را در اختیار مشتریان قرار دهد؛ این عوامل بر فعالیت‌ها و پتانسیل درآمدزایی صنایع تأثیرگذار است.

روش کار در زیرساخت‌ها

داده‌ها و پیش‌بینی‌های ما طیف کاملی از متغیرهای ساخت و ساز از جمله همه حوزه‌های مربوط به ساخت و ساز ساختمانی و مهندسی عمران را ثبت می‌کند. داده‌ها و پیش‌بینی‌های ما برای بخش زیرساخت، به این زیربخش‌ها تقسیم می‌شود: حمل و نقل (جاده، راه‌آهن، بنادر و فرودگاه‌ها) و انرژی و تأسیسات (نیروگاه‌ها و شبکه‌های انتقال، خطوط لوله‌ای آب، نفت و گاز). داده‌ها و پیش‌بینی‌های ما برای بخش ساختمانی به دو قسمت تقسیم می‌شود: ساخت و ساز مسکونی و ساخت و ساز غیرمسکونی.

صنعت ساخت و ساز

ارزش صنعت ساخت و ساز

داده‌های ساخت و ساز ما از حسابداری ملی مربوط به ادارات ملی آمار بازار (یا ادارات مشابه آن) برگرفته شده است. این داده‌ها به طور خاص ارزش افزوده ناخالص مربوط به صنعت ساخت و ساز را در دوره ۱۲ ماهه گزارش شده به صورت اسمی اندازه‌گیری می‌کند.

این داده در واقع شاخص ارزش افزوده خالص در صنعت، یعنی برون‌داد صنعت ساخت و ساز، منهای ارزش همه درون‌دادها شامل نیروی کار و سرمایه می‌باشد. معیار ارزش را در اینجا نباید با هزینه‌ها یا تولید ناخالص - که برای بسیاری از بازارها رقم کلی را به طور معناداری افزایش می‌دهد - یکسان در نظر گرفت. به علاوه لازم به ذکر است که این داده‌ها شاخص کل بناهای موجود در بازار را نشان نمی‌دهد، بلکه فقط برون‌داد بخش ساخت و ساز را در یک سال مشخص نشان می‌دهد.

دلیل استفاده از این داده‌ها آن است که تقریباً همه بازارها آن را گزارش می‌کنند، پس می‌تواند برای اهداف مقایسه‌ای مورد استفاده قرار گیرد.

رشد واقعی ارزش صنعت ساخت و ساز

پیش‌بینی‌های ما برای ارزش ساخت و ساز مبتنی بر مدل رگرسیونی با استفاده از سری‌های زمانی گذشته بازار و متغیرهای اصلی اقتصاد کلان همچون تشکیل سرمایه ثابت ناخالص برگرفته از ریسک کشوری فیچ است. به علاوه ما از نظرات تخصصی تحلیل‌گرها برای اصلاح و نهایی نمودن پیش‌بینی‌های خود در زمینه رشد واقعی ارزش، بر مبنای رویدادها و یا متغیرهای برون‌زا و درون‌زا که در مدل رگرسیون ما لحاظ نشده است، استفاده می‌کنیم. رشد واقعی را می‌توان به این صورت تعریف کرد: رشد اسمی ارزش صنعت که با لحاظ تورم خاص این بخش (ضریب تعدیل ساخت و ساز) تعدیل شده است. با توجه به اینکه عوامل دیگر کمی و کیفی را هم باید در نظر گرفت، تحلیل‌گرهای ما در موضوعات خاص بخش‌ها که باعث پیش‌بینی‌های زیر شده است، خیلی نقش دارند:

- ریسک سیاسی: تغییر بالقوه در مدیریت و تداوم سیاست‌ها
- چشم‌انداز نظارتی: ساختارهای قیمت‌گذاری بازارهای خاص، بوروکراسی و تشریفات اداری
- چشم‌انداز ارز: بی‌ثباتی ارز و هزینه واردات
- دسترسی به سرمایه‌گذاری‌ها: سلامت مالی دولت و استقبال از سرمایه‌گذاری‌های خصوصی و خارجی
- پایگاه پروژه‌های کلان فیچ: نشان‌دهنده جزئیات مربوط به پروژه‌های ساخت و ساز به تفکیک بخش‌ها
- داده‌های پربسامد: مجوز ساخت و ساز، شروع، اعتماد و غیره
- توسعه شرکت‌ها: نشانگر پویایی بازار و چشم‌انداز رقابت

صنعت ساخت و ساز، درصدی از تولید ناخالص داخلی / ارزش ساخت و ساز (به دلار آمریکا)

شاخص‌هایی در این زمینه استخراج شده‌اند که در محاسبه آن‌ها از پیش‌بینی‌های نرخ ارز و تولید ناخالص داخلی گروه ریسک کشوری خود استفاده کرده‌ایم.

پیش‌بینی سیمان

فیچ، تولید، مصرف و خالص صادرات سیمان پورتلند (از جمله کلینکر وارداتی)، را بر حسب میلیون تن پیش‌بینی کرده است.

داده‌های قبلی تولید ملی ما از منبع بررسی زمین‌شناسی ایالات متحده بدست آمده است، این در حالی است که داده‌های تجاری ما از نقشه تجاری که توسط مرکز تجارت بین‌الملل تهیه شده، بدست آمده است. ما با محاسبه تولید و صادرات خالص می‌توانیم میزان مصرف در گذشته را تعیین کنیم.

این میزان مصرف در یک دوره پیش‌بینی ۱۰ ساله و با استفاده از پیش‌بینی‌های ما در زمینه رشد ساخت و ساز پیش‌بینی می‌شود و تصویر تقاضای متغیر مربوط به سیمان در بخش صنعت را نشان می‌دهد.

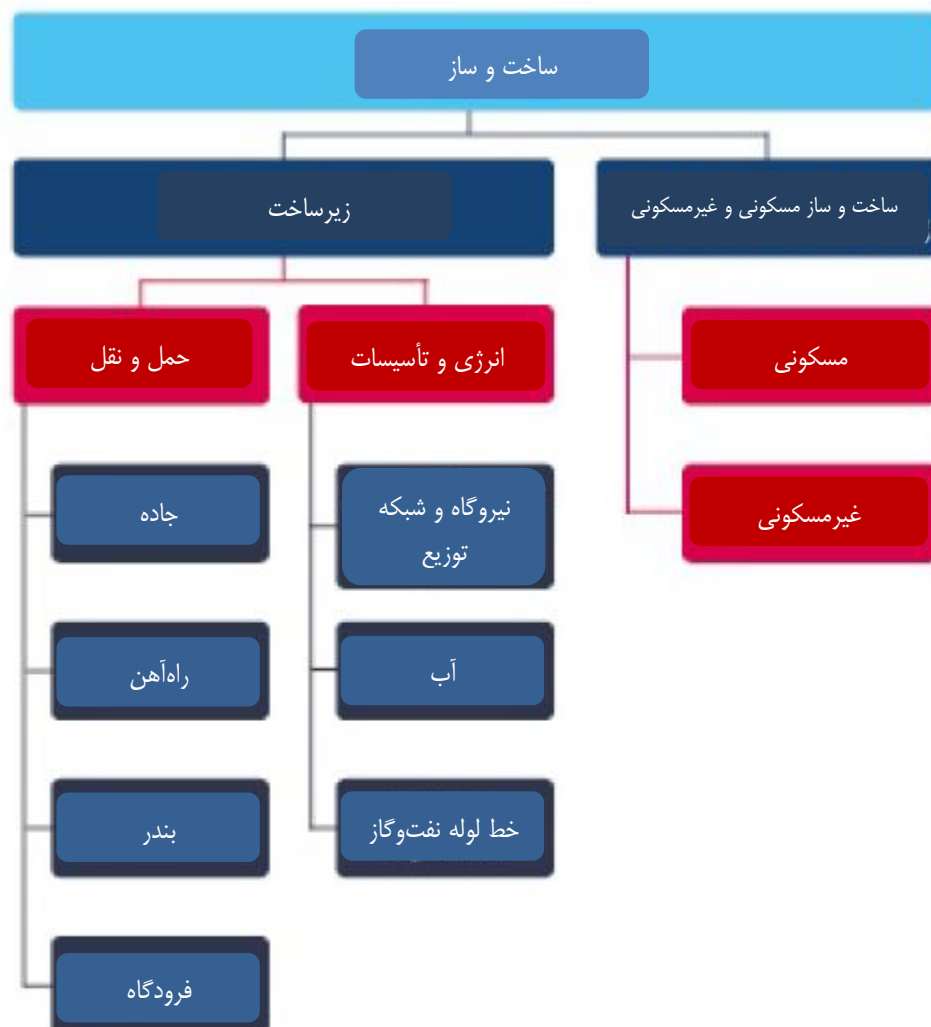
اشتغال در بخش ساخت و ساز

اشتغال در کل بخش ساخت و ساز

این داده‌ها از اداره آمار ملی یا سازمان بین‌المللی کار بدست می‌آید و شامل همه افرادی است که در این بخش بکار گرفته شده‌اند.

پیش‌بینی‌های ما برای اشتغال در کل بخش ساخت و ساز مبتنی بر مدل رگرسیونی است که از سری‌های زمانی قبلی بازار و متغیرهای اقتصاد کلان حاصل از ریسک کشور فیچ استفاده می‌کند.

زیربخش‌های ساخت و ساز

داده‌های ساخت و ساز فیچ، بخش صنعت را با روش بالا-پائین و نیز روش پائین-بالا بررسی می‌کند تا ارزش ساخت و ساز این بخش و زیر بخش‌های آن را محاسبه کند. ارزش صنعت ساخت و ساز ما به بخش‌های حمل و نقل، انرژی،

تأسیسات، ساخت و ساز مسکونی و ساخت و ساز غیرمسکونی تقسیم می‌شود. ما از ترکیبی از داده‌های قبلی مانند بانک‌های مرکزی، نمایندگی‌های آمار ملی، منابع داده‌های رسمی، پایگاه پروژه‌های کلان‌فیج، فهرستی جامع از پروژه‌های نیروگاهی، حمل و نقل، تأسیسات و ساخت و ساز مسکونی و غیرمسکونی استفاده می‌کنیم.

ما در صورت امکان منبع داده‌های قبلی مربوط به هزینه یا ارزش ساخت و ساز را که توسط زیربخش‌های طبقه‌بندی شده ما تولید شده‌اند، ارائه می‌کنیم. هیچ مجموعه استاندارد و تعاریفی برای صنعت و طبقه‌بندی‌های ساخت و ساز وجود ندارد. از این رو، ما داده‌های رسمی ساخت و ساز را به مقوله‌های ثابت و اختصاصی تقسیم کرده‌ایم تا بتوانیم ارزش صنعت را در زیربخش‌ها مورد مقایسه قرار دهیم.

در مواردی که داده‌های قبلی موجود نیست، از روش بالا به پائین و نیز روش پائین - بالا استفاده می‌کنیم و پایگاه پروژه‌های کلان زیربنایی فیج را که در بسیاری از موارد، سابقه آن به سال ۲۰۰۵ برمی‌گردد، به طور کامل بکار می‌گیریم. این کار به ما کمک می‌کند که نسبت بین ارزش کلی صنعت ساخت و زیربخش‌های آن را در گذشته محاسبه کنیم و از آن در پیش‌بینی‌های خود استفاده کنیم. پایگاه پروژه‌های کلان ما کامل نیست، اما به اندازه‌ای است که بتواند مبنایی محکم برای محاسبات ما فراهم نماید.

پیش‌بینی‌های ارزش زیربخش‌های صنعت مبتنی بر مدل رگرسیون است که از سری‌های زمانی گذشته بازار و متغیرهای اصلی اقتصاد کلان همچون تشکیل سرمایه ثابت که از ریسک کشوری فیج گرفته شده است، استفاده می‌کند.

به علاوه ما از نظرات تخصصی تحلیل‌گرها نیز استفاده می‌کنیم تا پیش‌بینی‌های خود در زمینه رشد واقعی ارزش صنعت را که مبتنی بر متغیرهای برون‌زا و درون‌زایی که در مدل رگرسیون لحاظ نشده است، اصلاح و نهایی کنیم. ارزش صنعت ساخت و ساز مسکونی و غیرمسکونی تابعی از ارزش ساخت و ساز منهای ارزش صنعت زیرساخت است. ما بیشتر به منابع ملی و پایگاه داده‌های کلان خود تکیه می‌کنیم، چون با این کار می‌توانیم هنگام عدم دسترسی به داده‌های قبلی، تفاوت این دو حوزه ساخت و ساز را برآورد کنیم.

شاخص ریسک / امتیاز در بخش زیرساخت‌ها

شاخص ریسک / امتیاز ما در بخش زیرساخت‌ها میزان جذابیت هر کشور را در زمینه صنایع زیربنایی ارزیابی کرده و رتبه آن را مشخص می‌کند؛ این شاخص مبتنی بر توازی است که بین ریسک و امتیاز در ورود و فعالیت در کشورهای مختلف وجود دارد.

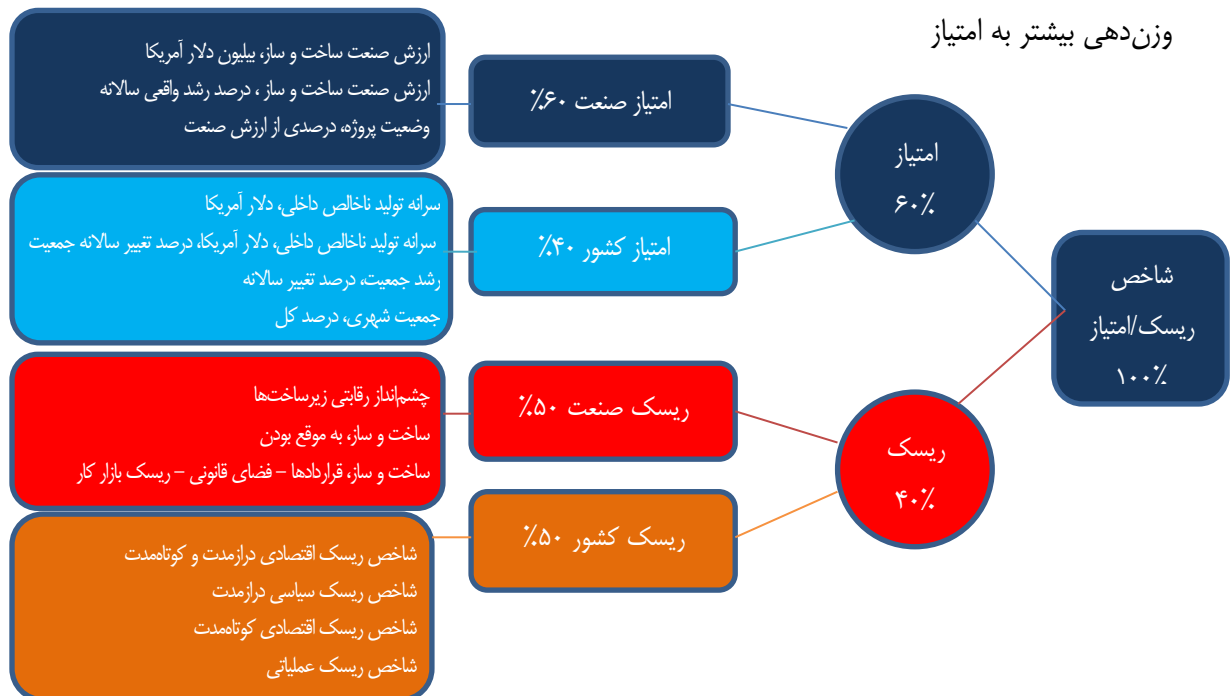
ما مشخصات خاص بخش صنعت را با مشخصات کلان بازار اقتصادی، سیاسی و عملکردی ترکیب می‌کنیم. ما وزن این دروندادها را از نظر اهمیتی که برای سرمایه‌گذار در تصمیم‌گیری برای یک بخش صنعتی مفروض دارد، تعیین می‌کنیم. نتیجه این کار، بازتاب دقیق و مفصل واقعیت‌هایی است که از جنبه‌های زیر پیش روی سرمایه‌گذاران قرار دارد: ۱- توازن بین فرصت‌ها و ریسک ۲- توازن بین ویژگی‌های خاص هر بخش و ویژگی‌های کلان بازار. این کار به کاربران این شاخص کمک می‌کند که رونق بازار را در یک بافت منطقه‌ای و جهانی ارزیابی کنند.

این شاخص، ترکیبی از پیش‌بینی‌های اختصاصی و ارزیابی تحلیلی‌گرها را درباره فضای تنظیم مقررات مورد استفاده قرار می‌دهد. با تحول قوانین و تغییر پیش‌بینی‌ها، نمرات شاخص هم تغییر می‌کند و نتیجه‌ای کاملاً پویا و آینده‌نگر ارائه می‌کند.

۱۰۵ کشور هستند که شاخص ریسک/ امتیاز را در بخش زیرساخت‌ها بکار گرفته‌اند.

فواید استفاده از شاخص ریسک/ امتیاز فیچ در بخش زیرساخت‌ها

- رتبه‌بندی جهانی: یک جدول کلی، همه کشورهای حاضر در نمونه فیچ را از نظر زیرساخت، از کمترین (نزدیک به صفر) تا بیشترین (نزدیک به ۱۰۰) میزان جذابیت رتبه‌بندی می‌کند.
- قابلیت دسترسی: دسترسی به آن آسان است، دیدگاهش نسبت به مشخصات ریسک/ امتیاز در سطح جهانی، منطقه‌ای و زیرمنطقه‌ای به صورت بالا-پائین است.
- قابلیت مقایسه: روش کار یکسان در زمینه زیرساخت‌ها در بین این ۱۰۵ کشور، به کاربران اجازه می‌دهد که فهرستی از کشورهایی را که می‌خواهند مورد مقایسه قرار دهند، فراتر از محدودیت‌های گروه‌بندی جهانی یا منطقه‌ای تشکیل دهند.
- نمره‌دهی: نمره‌دهی بر اساس ۱۰۰ نمره است، دارای توزیع گسترده‌ای است و سرمایه‌گذاری‌ها را به طور ریز و مفصل مورد مقایسه قرار می‌دهد. هر اندازه نمره بالاتر باشد، مشخصات آن کشور هم مطلوب‌تر خواهد بود.
- قابلیت سنجش: این شاخص میزان ریسک‌ها و امتیازهای مربوط به فعالیت تجاری در بخش زیربنایی کشورهای مختلف جهان را تعیین می‌کند و نقاط خاص و درخشان را در کل محیط تجاری شناسایی می‌کند.
- جامع بودن: مجموعه جامعی از شاخص‌ها را در اختیار دارد که امتیازات و ریسک‌های خاص بخش صنعت را همراه با ریسک‌های سیاسی، اقتصادی و عملیاتی مورد سنجش قرار می‌دهد.
- نقطه ورود: نقطه آغازی برای ارزیابی نمای بخش زیرساخت است که کاربران آن می‌توانند تحلیل‌ها و پیش‌بینی‌های را فراهم نمایند تا درک عمیقی از بازار بدست آورند.
- توازن: ساختار چندشاخصی اجازه نمی‌دهد که مشاهدات پرت و حدی، رتبه‌بندی‌ها و نمرات پایانی را مخدوش کنند.
- روش کار در واقع ترکیبی از پیش‌بینی‌های اختصاصی فیچ، نگرش تحلیلی‌گرها و معیارهای پذیرفته جهانی (به عنوان مثال، شاخص‌های بانک مرکزی برای انجام فعالیت‌های تجاری، شاخص شفافیت در درک فساد بین‌المللی) است.

ماتریس ریسک / امتیاز به دو مقوله متمایز تقسیم می‌شود:

امتیازها: امتیازها به این موارد مربوط می‌شود: ارزیابی پتانسیل رشد و اندازه بخش صنعت (**امتیازهای صنعت**)، مشخصات کلان کشور و صنعت که مستقیماً بر میزان فرصت‌های تجاری (**امتیازهای کشور**) تأثیر می‌گذارد.

ریسک‌ها: ریسک به این موارد مربوط می‌شود: ارزیابی ویژگی‌های خُرد و ویژه بخش صنعت که برای توسعه توانمندی صنعت ضروری است (**ریسک صنعت**) و ارزیابی کمی مشخصات سیاسی، اقتصادی و عملیاتی کشور (**ریسک کشور**).

سنگینی وزن ماتریس‌ها عامدانه به نفع امتیازها است (۶۰ درصد از نمره نهایی در شاخص ریسک / امتیاز) و داخل این بخش نیز وزنه به سمت امتیازهای بخش صنعت است (۶۰ درصد از نمره نهایی امتیازها). این نشان می‌دهد که وقتی پتانسیل سرمایه‌گذاری در درازمدت مطرح می‌شود، پتانسیل رشد و اندازه بخش صنعت بیشترین وزن را در تعیین فرصت‌ها به دوش می‌کشند، البته به همراه عوامل ساختاری دیگری (دسترسی به زیرساخت‌ها، آمار نیروی کار و جمعیت‌شناسی) که وزن‌شان اندکی کمتر است. به علاوه، تمرکز و تخصص ما در بازارهای نوظهور و مرزی، این گرایش را به سوی رشد و اندازه بخش صنعت سوق داده است تا تضمین کند که ما می‌توانیم فرصت‌ها را در کشورهایی که چارچوب‌های نظارتی در آن‌ها پیشرفت نکرده است و اندازه بخش صنعت در آن‌ها به اندازه بازارهای پیشرفته نمی‌باشد، اما می‌دانیم تمایل زیادی برای سرمایه‌گذاری در آن‌ها وجود دارد، شناسایی کنیم.

منبع:

Iran Infrastructure Report
Includes 10-year forecasts to 2029
Fitch Solution
August 2020